

FRITT LAND

Nr. 67 - 1. årg.

Fredag 1. september 1944.

UKEOVERSIKT.

Den pause mange hadde ventet i de alliertes offensiv i Nord-Frankrike etter Paris' fall, er utblitt. Med uforminsket kraft støter panserkilene mot den belgiske og tyske grense, et vidnesbyrd om glimrende stabsarbeid, enestående effektiv organisasjon og overlegen teknisk materiell, for ikke å snakke om troppenes taktiske dyktighet. Tyskerne har aldri formådd noe liknende, selv mot langt svakere motstandere enn den de allierte står overfor i Frankrike.

Det operative mønster er hele tiden det samme, mens de britiske tropper i kystsektoren fra Caen av har engasjert de tyske hovedstyrker og holdt dem fast i uavbrutte oppslitningsslag, foretar de amerikanske panserstyrker vidt utstrakte omfatningsoperasjoner på høyre fløy med svingretning mot kysten i fiendens flanke og rygg. Britene har fått seg tildelt den mindre takknemlig, men ikke mindre viktige oppgave å fungere som ambolt, mens general Pattons tankstyrker er slengte. Dens første knusende slag falt ved Falaise, det annet ved Seinemunningen, hvor nå de sørslige rester av tyskerne 7. arme holder på å bli tilintetgjort, og det tredje vil antagelig falle ved Somme. Dermed er også veien til basene for de flyvende bomber åpen, og man kan vente et voldsomt støt parallelt med kysten når de styrker som er beregnet for en frontal innsats er ferdig med sin oppmarsj på Seinens nordlige bredd.

Andre amerikanske panserstyrker har spredt seg mot NØ, Ø og SØ, og står bl. a. bare 50 km fra den belgiske grense. Det tyske forsvar ved Seine og Marne er brutt helt sammen, og det er ikke sannsynlig at det reorganiseres før det kan støttes til grensefestningene. Og i mellomtiden er den store feltarme i vest knust; de som måtte redde seg tilbake til Vestvollen, har i alle tilfelle mistet sitt materiell og kan sikkert ikke umiddelbart settes inn som stridsdyktige forband. I Sør-Frankrike er også det tyske forsvar gått i opplosning; restene av Blaskowitz' arme irrer omkring i isolerte grupper som blir et forholdsvis lett bytte for maquisen og de allierte panserkolonner.

Det tyske forsök på motoffensiv på østfrontens nordavsnitt, i Baltikum, har ikke brakt resultater av noen betydning. De 250.000 mann som står her, er fortsatt i en høyst utsatt stilling, og disponeringen av styrkene på østfronten har etter alt å dømme ført til en svekkelse i sør, på den romanske front, som har fått katastrofale følger. De russiske armeer overstrømmer Romania, har forsett Donaumunningen og har allerede erobret oljefeltene. En kommentator har uttrykt det slik at Hitler har oppnådd en utsettelse i Baltikum på bekostning av Ploestis' olje, og det er ikke noen fordelaktig handel. Det

er nemlig ikke bare den i og for seg uunngåelige romanske olje tyskerne har tapet i sørøst; de har fått to av sine armeer revet fullstendig opp, er i ferd med å avskjæres fra sine besettelsesstyrker i Hellas, har mistet sin vasall Bulgaria, er meget utsatt i Jugoslavia og står allerede i kamp med russiske og romanske tropper på den ungarske slette, som bryr ypperlige operative betingelser for et overlegen panservåpen. Det er slått hull på hele Sørøst-Europa, og veien ligger åpen for en storstilet samordnet sørøffensiv av de allierte mot det Churchill i sin tid kalte "the soft under-belly of Europa", Europas myke underliv. Såvel her som på østfrontens nordlige avsnitt og i vest kan man i de kommende uker vente dramatiske og kanskje avgjørende begivenheter.

Italia-fronten er kommet mere i bakgrunnen. De allierte har lokal framgang, særlig i kystsnittet ved Adriaterhavet, men det store spørsmål her er nærmest om tyskerne nå lenger finner det formålstjenlig å holde en linje i Apenninene når Balkan og Frankrike er på avskrivning,

Det allierte flyvåpen har en vesentlig andel i den store seier i vest. Det har lammet de tyske bevegelser, og dets uhindrede bombing av linjene bakover har gjort at retretten er utartet til katastrofe. Samtidig har i siste uke bombingen av Tyskland igjen nådd en intensitet som bare kan sammenliknes med våroffensiven i luften i år.

SOM HERREN ER

Hirden og statspolitiet har i den siste tid terrorisert Østerdalen på en måte som savner sidestykke selv i disse organisasjoners historie. Det begynte med massearrestasjoner i Rena, Osen og Engerdalen. Da distriktsmannfolk søkte å komme unna ble de beskutt under flukten og det ble også benyttet trenete blodhunder for å oppspore dem som hadde gjemt seg i skogen. Ca. 50 mann ble tatt til fange og sparket og slått med jernstenger, gummibatonger og tauender. Den ca. 50 år gamle busssjäffør Thorleif Brend ble jaget i ring mens hird og statspoliti moret seg med å skyte etter bena hans. Siden ble han ført inn på lensmann Gjertsens kontor hvor han ble pint. Alle neglene ble trukket ut, hendene brukket og bena slått i stykker med gummibatonger. Thorleif Brend er senere død på Fylkessykehuset i Elverum. - Disse redselsgjerninger ble begått av NS-folk fra distriktet som har gjennomgått våpensvælser, er utrustet med våpen og har fullmakt til å bruke dem etter for godt befinnende. Lensmann Gjertsen som må bære hovedansvaret for hendelsene, er kjent for sin dumhet og brutalitet.

ARBEIDSMOBILISERINGEN.

Hirdmenn og statspoliti går i disse dager rundt i de forskjellige firmater og leverer skjærer hvor det forlanges opplysninger om arbeidere og funksjonærer. De samme folkene vil hente skje-

maene i løpet av en kort tidsfrist. Hjemmofronten meddeler i overensstemmelse med tidligere paroler at disse skjemaer ikke må utfylles og at aksjonen må saboteres med alle tilgjengelige midler. Følgende bedriftsgrener vil først bli undersøkt: A. Fabrikker for framstilling av kosmetiske artikler og toiletartikler - lampeskjermer og stativer - leketøy - portefølje og etuier - reiseeffekter og rammer - reklameartikler - suveniere - hanske - flagg og flaggduk - støvsugere - plisséfabrikker - sjokolade og sukkervarer - teknisk-kjemiske produkter - belter, slips og skjerter - mål og vektapparater - travarens konfeksjon - trikotasje - sportsartikler. B: Sågodt som alle håndverkerbransjer. C: Detaljengros - og agenturforretninger innen manufaktur, tobakk, jernvarer, biler, sko, glass og stentøy, kontormaskiner, kortvarer, papir. Videre bedrifter i følgende bransjer: Møbler, musikk, parfyme, skraphandel, pelsvarer, kunst, antikvitet, blomster, samt næringsmiddelagenter.

Det er en nasjonal plikt for enhver å treffe sine forholdsregler i tide.

Politidepartementet har telegrafisk gitt landets politimestre ordre om å la alle hoteller i landdistrikte stenge 4. september og påse at ikke noe av utstyret blir fjernet. Noen grunn er ikke oppgitt, men den tanke melder seg straks at det her er tale om innledning til en ny tysk plyndringsaksjon. Det fins sikkert ikke for meget av sengetøy, dekketøy og servise i det bombeherjede Tyskland.

Myndighetene har tildelt Norges Statsbaner, ved generaldirektør **Vik**, et parti tobakk og brennevin som skal fordeles blandt personalet mot betaling. Menn får inntil 280 gr. tobakk og 3.5 fl. brennevin og kvinner inntil 140 gr. tobakk og 3.5 fl. brennevin. Dette skal angivelig være en takk for det "dyktige arbeide" som ytes av statsbanenes personale. Denne tildelingen er parallel med begunstigelsen av dem som har tilleggskort og har til hensikt å sikre nazistene en av deres viktigste inntektskilder, og er dessuten et forsøk på å splitte det norske folk.

REKTOR D. A. SEIP 60 ÅR.

Rektor ved Oslo Universitet D. A. Seip fylte 31. august 60 år - i tysk fangenskap. Han ble arrestert i 1941 - 10 dager etter at han hadde holdt sin tale for studentene 2. september. Etter tyskernes og dosent Hoels mening var han ikke "ærlig nok i sin sannhets søking". 2. september vil i år i stillhet bli feiret av akademikerne med rektor Seip i tankene. Han er vår representant for det frie akademiske liv i Norge.

N Y H E T T E R O R S A G.

Westfronten. Britiske og kanadiske tropper fortsetter med voldsom kraft sitt framstøt N for Seinen mot områdene ved Calais. De har passert Beauvais og under sin videre framrykning inntatt Amiens ved Somme. Denne elv er nådd på bred front, sterke styrker har passert elva og opprettet et bruhode på nordsiden av denne. Lenger Ø er de amerikanske styrker under general Patton i ferd med å fullføre en storstilt om-

ringningsmanøvre. De har inntatt Laon og rykket fram et godt stykke N for denne by, et trussel nåde tyske styrker som trekker seg tilbake fra Somme og de styrker som har til oppgave å forsvare robetbasene. Ved Beauvais står de amerikanske og britiske styrker bare 5 km fra hverandre. Amerikanske tropper står 50 km fra grensen til Belgia i avsnittet ved Laon og lengre Ø har amerikanske arme innledet en ny offensiv mot Maginot-linjen og den tyske grense. Reims er inntatt og troppene rykker fram i retning Sedan. De styrker som står lengst mot Ø har inntatt St. Dizier som ligger 140 km Ø for Paris og 100 km fra Metz. Held Seinen vestre bredd, bortsett fra et par små motståndslommer ved Rouen, er nå på de alliertes hender. Britiske tropper har passert Seinen på to nye steder og belgiske tropper har opprettet et bruhode på nordsiden av elva nær munningen. Rouen er inntatt og den tyske garnison i Le Havre er blitt omgått. De britiske styrker som har inntatt Amiens, har rykket fram 100 km på 48 timer. I Syd-Frankrike fortsetter den tyske retrett oppover Rhonedalen og de tyske tropper lider store tap. Særlig store tap har de lidt ved Loriol, 26 km N for Montelimar. Allierte styrker som rykker mot den italienske grense har passert gjennom Nice og står 20 km fra grensen. Franske og italienske partisaner har slått seg sammen og sperret begge St. Bernhard-passene mellom Frankrike og Italia. I Syd-Frankrike har fangetallet økt til 50.000. Den provisoriske franske regjering er kommet til Paris. General Eisenhower uttalte på en pressekonferanse at den allierte plan for nedkjempelsen av Tyskland ligger fem dager forut for begynningen. Videre uttalte han at de britiske og kanadiske arméers kamp ved Caen hadde skapt muligheten for hele framrykningen i Nord-Frankrike og at en føtsbredd vunnen jord i dette området, betyr mer enn 10 km i noe annet.

Ostfronten. Russerne har under sin hurtige framrykning inntatt oljefeltene i Ploesti. Den tyske krigsmaskin er derved tildelt sitt hittil hardeste slag i sydøstre Europa. De ordinære tyske tropper i Ploesti var erstattet med SS-tropper og Hitler hadde gitt beskjed om at oljefeltene måtte holdes for enhver pris. De tyske tropper hadde stukket oljekildene i brand, men russene ble med hjelp romanske ingeniører og mekanikere herre over ilden. Russiske tropper står innen synsvidde av Bucuresti og andre russiske styrker som rykker sydover, har etter å ha inntatt Konstanta, nådd den bulgarske grense. Det slovakiske folk har gått til åpen kamp mot de tyske tropper i landet. De har besatt store deler i landet unntagen grensetraktene i Ø i V hvor det utkjempes hårde kamper. Det er brutt ut streik ved jernbanen i Ungarn fordi jernbanefolkene nekter å ekspedere tysk gods. Den nye ungarske regjering har ikke fått den sammensetning tyskerne hadde tenkt seg.

Italia. Pasaro ved Adriaterhavet er inntatt og de tyske styrker må nå trekke seg tilbake til sine hovedstillinger i Gotha-linjen.

Stockholm. Det ventes at Russland og Finnland vil slutte våpenstillstand i nærmeste framtid.

Flyangrep. 1.000 amerikanske fly har angrepet Kiel og Bremen og mosquitofly har vært over Frankfurt.

FRITT

LAND

Nr. 68 - 1. årg.

Mandag 4. august 1944.

S L U T T F Ø R J U L ?

Det råder en alminnelig optimisme om dagen. En hver er opptatt av spørsmålet når krigen kan være slutt. Romanias og Bulgarias frafall, Finnlands waklende stilling og de alliertes konsentriske angrep mot selve Tyskland er sensasjoner som har satt sinnene i kok. Selv pessimistene regner med at det er slutt før jul.

Tidspunktet for Tysklands definitive nederlag er umulig å si, men det ser ut som de allierte setter alt inn på "to finish the job" i løpet av året, for å spare det undertrykte og mange steder utsultede Europa for flere lidelser.

Hvis de allierte har til hensikt å framtvinge en avgjørelse i år, må man regne med en ennå større innsats av materiell og folk - nye landganger - utvidede operasjoner mot et hyrt område hvor tyskerne befinner seg. - Man kommer ikke fram til resultatet, som mange tror, ved å dividere avstanden fra Berlin til de alliertes posisjoner med deres gjennomsnittsfart pr. dag. Heller ikke må de dele tyskernes indignasjon fra felttoget i Russland 1941 over at en fiende ikke gir seg "når den er slått etter alle krigskunstens regler".

Skal krigen være slutt i år betyr det flere slag og øket kraft. - Hvor slagene vil komme vet vi ikke, men vi må være forberedt på at de også vil falle her. Det er framdeles mange tyske tropper i Norge og lenge blir det når tyskerne i Finnland må trekke seg tilbake. Men det ser ikke ut som de vil trekke seg ut herfra uten påtrykk.

Slaget i Frankrike ville aldri vært gjennomført så hurtig og effektivt uten støtte av sivil befolkningen - både i form av vepnede styrker - lokalkjent folk og opplysninger om fienden.

Hvor fort et land kan befries beror i høy grad på sivilbefolkningens vilje og evne til å samarbeide med befrierne. Viljen har vi, men hvordan er det med eynen? - Tiden krever aktpågivenhet og trening - slapp ikke av i gledelig optimisme nå da det gjelder mest. Ikke bare kroppen må trenes og holdes i form, men også hjernen. Alt du kan samle av opplysninger kan bli nyttige - kanskje mere nyttig enn din vilje til å slipp. Skjerp din iakttagelsesevne og tren hukommelsen. Våre allierte vil få bruk for eksakte opplysninger i sitt arbeide for å knekke tyskerne og hindre dem i deres ødeleggelser. Ha øynene opp for alt som kan være til nytte for krigsoperasjonene.

La ikke gleden og optimismen ta overhånd. Ved siden av krigshandlinger kan vi vente nye anslag fra tyskerne og NS - de blir mer og mer desperate. - Mer enn noen sinne krever tiden nøkternhet og aktpågivenhet. Skal landet befries uten for store ødeleggelser, kan det kreve din bistand. Forbered deg på det.

FRA HJEMMETONTENS LEDELSE.

Det er sannsynlig at det er satt i omløp en parole om generalstreik. Den stammer ikke fra noe ansvarlig hold. Parolen er en nazistisk provokasjon og må ikke følges. Arbeidet skal gå sin vante gang. Ingen må foreta seg noe overilet. En generalstreik må ikke forekomme i Norge på dette tidspunkt. - Gjør dette kjent.

ANDRE PAROLER.

Lærerskolen: Ingen må i år søke oppdagelse ved Lærerskolen da det bare opprettes ulovlige klasser, ettårige og femårige.

Handelsskoler - ungdomsskoler: Som kjent må elever av disse skoler ha tillatelse fra arbeidsformidlingen. Det gjøres med andre ord forsøk på registrering. Ungdom over 17 år må derfor ikke melde seg til handelsskoler eller ungdomsskoler.

Årets studenter: Oslo Arbeidskontor har sendt skolene en anmodning om å tilstille kontoret oppgave over årets studenter med fødselsår og adresse. Ingen må medvirke til dette registreringsforsøk.

NAZISTISK KØMUNE POLITIKK.

I disse dager da alle skatter går godt inn, er Oslo budsjett blitt dårligere og dårligere. Fagmyndighetene hadde i år mættet foresla 15,5 prosent. Ordføreren bestemte ett skatteøret på 15 prosent og balanserte budsjettet ved å oppføre fiktive inntekter. Saledes forhøyet han den anslitte inntekt på kinoene med 800.000 og 300.000 på skogene som fra før av er under rovdrift. Det vedlikehold på Lysverkene som er tillatt ble stroket, likeledes avskrivningene. Det samme gjaldt byens eiendommer. Derved ble "inntekten" økt med flere millioner. Departementet har nå bestemt at skatteøret skal være 15,5 prosent. Men i mellomtiden er ligningen alt gjort ferdig med 15 prosent. Som julegave får vi derfor en tilleggsskatt hvilket er ulovlig framgangsmåte.

SAMMENDRA FREDAG OG LØRDAG.

Befrielsen av Frankrike er på det nærmeste fullført og de allierte armeer står foran Tysklands og Belgias grenser mens de i sydvest nærmer seg Spanias grense og i sydøst har gått over den fransk - italienske grense.

I Nord-Frankrike rykker de allierte armeene fram med rekordfart på hvert sitt avsnitt, lengst i Ø amerikanerne, lengre V engelskmennene og langs Kanalkysten kanadiene. - Amerikanerne har nådd Meuse, og inntok fredag de store tyske festningene Sedan, 15 km fra Belgias grense, og Verdun, 80 km fra Tysklands grense. Kampene ved Verdun i forrige verdenskrig kostet 2 millioner soldater livet. Denne gang fallt ikke en eneste man. Amerikanerne kjørte gjennom kirkegårdene fra forrige verdenskrig med en fart av 60 km i timen. Lørdag var de amerikanske tropper innen skuddhold av Metz, 40 km fra Tysklands grense. Trop-

peno møter ingen organisert motstand og tyskerne befinner seg på kaotisk flukt mot Vestvollen. For å bemanne denne trenger Tyskland seks divisjoner, og etter å ha tapt 400.000 mann i vest kan dette komme til å volde dem visse vanskeligheter. -

Lenger V kører engelskmennene fram med vel så stor fart som amerikanerne og hadde lørdag nådd Arras. De har erobret halvparten av basene for robotflyene. Tyskerne har begynt å sette store deler av Belgia og Holland under vann; et siste desperat forsøk på å sinke den allierte framrykning.

Ved Kanalen har kanadierne rykket inn i Dieppe og Le Treport og har således tatt revansje for Dieppe-raiden som kostet mange kanadiske soldater livet. Det er sannsynlig at de blir fanger enn ni timer denne gang.

Montgomery, Englands populære Monty, er blitt utnevnt til feltmarskalk av den engelske konge. Det var Montgomery som la planene for de operasjoner som nå med s strålende resultat settes i verk i Frankrike. General Eisenhower uttalte i et intervju at Tyskland vil være beseiret før årets slutt. Han uttalte også at tyskerne ville bli tvunget til å trekke sine tropper tilbake fra Danmark og Norge, men at de allierte ville gjøre dette så vanskelig som mulig for dem. - Sjøen for 7. arme general Eberbacher tatt til fange. I Syd-Frankrike har de allierte under sin framrykning oppover Rhonedalen befridd Valence. I V står de 8 km fra den spanske grense og i Ø har de passert grensen til Italia og står 5 km inn i landet. I Italia har 8. arme brutt gjennom Gotha-linjen på en 32 km bred front, 5 km dyp. Veien til Fosletten ligger nå åpen for de allierte og 5. arme rykker fram på bred front mellom Pisa og Firenze. -

Russiske styrker har etter å ha inntatt Bucuresti rykket fram 100 km V for byen. Grensen til Bulgaria er nådd på bred front mellom Giurgiu og Svartehavet. Giurgiu er inntatt. - Tsjekkoslovakiske styrker kontrollerer nå nesten hele Slovakia. - Den bulgarske regjering er blitt tvunget til å gå av, og meldinger fra Ungarn tyder på at de første skritt er tatt mot bruddet med Tyskland. - I Helsinki ble den finske riksdag innkalt til ekstraordinært møte lørdag. - Gehrung er avsatt som sjef for det sivile luftvern.

N Y H E T E N E S Ø N D A G.

Westfronten. Den allierte framrykning mot Tyskland foregår i et tempo som tar pusten selv fra de største optimister. Belgias grense er overskredet og Tournai S for Brüssel er inntatt, mens andre amerikanske styrker, som rykker fram nordover fra Sedan står i utkanten av Charleroi og Namur. De amerikanske tropper støter fram i retning mot Aachen og jager de slagne tyskere foran seg. Lenger Ø står amerikanske tropper som har rykket videre fra Verdun og bruhodene på nordsiden av Meuse, i utkanten av Metz og Nancy. Mellom disse byer har de gatt over Mosel som er den siste elvebarriere før den tyske grense. Thionville, 20 km fra Tyskland, rett N for Metz er befridd. Denne by ble innlemmet i Tyskland i 1940

og er den første av de byer tyskerne innlemmet som er blitt befridd. Den tyske overkommando melder om heftige kamper i Maginot-linjen. Allierte speiderfly beretter at Maginot-linjen er helt forfalt. Tyskerne setter sannsynlig sin lit til Siegfriedlinjen. - Engelskmennene fortsetter sin hurtige framrykning fra Arras mot Lille og står 15 km fra Belgias grense. Framskutte avdelinger nærmer seg Calais, og tyskerne har begynt å evakuere Boulogne og andre kanalhavner. I Pas de Calais-området har franske innlandsstyrker befridd alle byer av betydning og for første gang melder ikke det tyske kommunike om angrep av flyvende bomber. Dette er første gang siden 16. juni. Den siste flyvende bombe falt ned i England fredag aften. Kanadiske tropper har befridd de fleste byer S for Somme og har nådd elva på bred front. I Le Havre er 4.000 tyskere innringet. De gjør framdeles motstand. - Hele den tyske hær i V befinner seg i opplosning, og overalt er tyskerne på planlös, kaotisk flukt. Til fots og på sykkel sultne og fillete forskør de å karre seg tilbake til hjemlandet. - Hele det sydvestre Frankrike mellom Lyon og Atlanterhavet er befridd. Lyon er omringet på tre kanter og på vestsiden av Rhonedalen har franske styrker nådd utkanten av byen.

Italia. 8. arme fortsetter sin framrykning N for Gotha-linjen og står ca. 20 km fra Rimini. Tyskerne befinner seg på retrett langs hovedveien mellom Pesaro og Rimini. I vest har 5. arme lagt Pisa et godt stykke bak seg og rykker videre fram på bred front. I Italia er 71. tyske divisjon utslettet.

Ostfronten. Russerne har besatt hele den nordlige bredd av Donau fra Galats-åpningen til Giurgiu og står i S langs den bulgarske grense. Russerne melder at 418.000 mann fiendtlige tropper er falt eller tatt til fange i Romania i løpet av 11 dager. - Tyske motangrep er slått tilbake NØ for Varsjava og ved Mittau.

Finnland. Den finske statsminister har i en tale torsdag aften anmeldt alle tyskere om å forlate landet. Han opplyste videre at det var gjort forespørsel i Moskva og betingelsene for våpenstilstand. Moskva har satt som første betingelse for forhandlinger at alle tyskere forlater Finnland. Det meldes videre fra Russland at det ikke vil bli forlangt betingelsesløs kapitulasjon av finnene.

Bulgaria. Det er nå opprettet en ny samlingsregjering.

Slovakia. Det meldes om fortsatte kamper i den vestlige del av landet. Ingen endring i den østlige del.

Flyangrep. 250 bombefly har angrepet Ludvigs-hafen og 500 tunge bombefly fra baser i Italia har angrepet kommunikasjonslinjer på Balkan.

Norge: Etter sprengningen i Arbeidsdirektoratet Parkveien 8 hvor riksbefullmektiget Astrup holdt til, er Framgården i Bygdø Alle rekvisert til bruk for Arbeidsformidlingen. De har valgt denne gård fordi den antagelig er lettere å bevakte. - Trykkingen av ca. en million nye arbeidskort nærmer seg sin avslutning. Kartene i neholder rubrikker for tidligere militærtjeneste og AT-tjeneste.

Tyskland: Den dipl. forbindelse med Finnland brut

FRITT LAND

Nr. 69 - 1. årg.

Onsdag 6. september 1944.

FORBERED HJEMKOMST (N.)

Det er ikke lett å være ryktesmed i dag, de faktiske begivenheter gjør selv et dristig rykte til skamme. De allierte bokstavelig talt velter fram, og hvordan man enn ter seg er det ikke lenger mulig å servere ferske nyheter. Utviklingen skjer rent eksplosivt, fra time til time rykker de allierte med stormskritt nærmere Berlin. De har ikke lenger tid til å ta opp fanger, de bare ruller videre og overlatér de forbigezte tyskere til de etterfølgende konsiderende styrker.

Det er et fantastisk bilde, det tårrent i pusten fra en. Dag for dag rykker freden nærmere, og sammen med den hjemkomsten for alle dem som er i utlandet og i fengslene. I utlandet er alt forberedelsene i full sving, bl.a. med forskjellige forholdsregler som omfattende vaksinasjon av guttene i Sverige. Overalt spores glad forventning, lengslen hjem har nok vært merkbart. Vi må skynde oss å forberede denne hjemkomsten, så ingen blir skuffet, hverken vi som skal ta i mot eller de som skal komme. Det er ikke så helt enkelt - et pent dekket bord er ikke nok.

Tiden har ikke stått stille, og utviklingen av oss hjemme og dem ute og i fangenskap er skjedd hånd i hånd med tiden. Intet står stille, tid og utvikling er i øvig bevegelse. Og under den forskjellige påvirkning av omgivelsene og livsbetingelser vil utviklingen av emigranter og fanger og oss hjemme etter hvert ha gått hver sin vei. Det er ikke lett å være emigrant, det er ikke lett å være i fangenskap. Det kan ikke unngås at de mister litt av følelsen med hjemmet, og knytter nye forbindelser med den omverden de befinner seg i, og preges av den. Mens det bilde de gjemmer av hjem og vennekrets i lengden ikke stemmer, utviklingen har gatt videre der også, en utvikling de like lite kan følge som vi deres. Denne videreutvikling som har pågatt, kan lett skape en fremmed tone, de divergerende synspunkter kan lett tas galt opp. Vi må gjøre alt vi kan for å få endene til å møtes. Ingen av oss kan hoppe tilbake over de skillende år, og starte på nytt der vi brot. Vi er nødt til å bygge videre hvor vi står i dag, den kloft som mitte ha oppstått kan ikke eliminieres, men den kan bygges bro over. Utviklingens lov må vi godta, anerkjenne hverandre som vi er i dag, og møtes i gjensidig forståelse og goodwill. Det er jo i grunnen så lett. En venn er en venn om han er fraværende eller ei, og en innsats er en innsats om den er gjort her eller der. La i allfall ikke gjensynsgleden forstyrres av diskusjon om din eller min innsats' betydning og størrelse. Det spiller en rolle for landet vårt at det ikke danner seg noen fraksjon av dem hjemme kontra dem som har vært ute. Vi må

klare å forhindre bitre, desillusjonerte mennesker. Det er de første måneder det gjelder, det første år som skal trygge scielen.

DEN NORSKE HANDELSFLÅTES TAP.

Siden invasjonen i 1940 har den norske handelsflåte mistet 400 skip (3 millioner tonn d.w.) og 2.219 norske sjøfolk, d.v.s. bortimot halvparten av den flåte som like etter okkupasjonen kom under Nortraships kontroll. Til sammenligning kan nevnes at vi under verdenskrigen ved krigsforlis mistet 49,6 prosent av handelsflåten og 2.000 sjøfolk. Senkningstallene for 1943 ligger under halvparten av tallene for 1942 og er lavere enn tallene for 1941 og 1940. Statistikken viser at de norske sjøfolk har deltatt like aktivt i krigen som de som er i uniform. Ved krigsutbruddet var det omkring 22.000 norske sjøfolk på skipene våre, og tapsprosenten er altså ca. 10. For flyvåpenet ligger prosenttallet noe høyere, men for de norske våpenete styrker under ett ligger det på ca. 10, altså på samme høyde. Men for handelsflåten er prosenttallet vell å merke beregnet av det samlede antall norske sjøfolk ved krigsutbruddet. Bruker vi som grunnlag antall et besetninger på de senkede skip, kommer vi opp i ca. 20 prosent, hvilket vil si at av 100 sjøfolk som er blitt torpedert, er omkring 20 omkommet. Tallt ligger atskillig lavere enn de som er meddelt for andre lands handelsflåter.

Arbeidsinnsats. Vi hitsetter et rundskriv fra fylkesorganisasjonsleder Winger, Gjøvik, til lagførerne i Oppland, datert 16/8. 1944:

Generalsekretariatet har pålagt fylket å skaffe oppgaver over alle personer i innsatsdyktig alder som i dag er ledige eller må sies å være i ikke livsviktig arbeide, for å muliggjøre en rettfærdig og effektiv ordning av arbeidsinnsatsen.

"Såka haster meget, og arbeidet med den må settes i gang sycblikkelig. Fylkesføreren pålegger derfor lagførerne i Oppland for hver sine lagområder og sette opp og sende inn til fylkesføreren en liste over de personer som lagføreren mener bør skrives ut til arbeide."

"På listen føres opp i første rekke de som måtte være ledige, dernest de som kan sies å være i ikke livsviktig arbeide og videre de manlige funksjonærer og arbeidere som kan erstattes med kvinner. Private og offentlige behandles her likt."

Personer som kan antas å skaffe holdbar lego-attest føres ikke opp på listen. Listen må gi opplysninger for hver enkelt person og om: Navn, adresse, alder, yrke, ledig eller motsatt tilfelte hva slags beskjeftegelse.

Lagførerne skal ikke ta personlige hensyn, men på en noko måte være med å skaffe fram arbeidskraft for å løse de store arbeidsoppgaver som den alvorlige tid vi nå er oppe i krever.

Før å sikre en effektiv gjennomføring er det nødvendig at saka behandles som hemmelig sak.

Oppgaven skal sendes fylkesføreren pr. omgaen-de og aller senest innen 1/9.d.d. Supplerende oppgaver kan også skal sendes fylkesføreren den 20. i hver måned framover. Oppgaven sendes om kretsføreren, som er ansvarlig for at saka løses på en effektiv måte.

N Y H E T E N E T I R S D A G.

Vestfronten. Slaget om Belgia har såvidt fått tid til å begynne før det går mot slutten. Vi må tenke på historien om amerikaneren som jogte gjennom Europa i sin racerbil og spurte sin sjef: "Hvor er vi?" Svaret var: "Nær Paris". Og replikken: "Ingen detaljer, hvilket land"? - Militæreksperter klager over at det er umulig å holde tritt med frontmeldingene og at nyhetene er gamle når de når trykksverten. - Britiske tropper har befridd Belgias hovedstad, Brüssel, rykket videre fram og inntatt Antwerpen og derfra rykket langt inn i Holland hvor bl.a. Breda, 19 km N for grensen, er inntatt. Antwerpen er næst etter London verdens største havn, og det meldes at tyskerne ikke fikk tid til å ødelegge havneanleggene før de forlot byen. Eisenhower har allerede i et opprop til Rotterdams befolkning, oppfordret denne til å hindre tyskerne i å ødelegge havneanleggene og fabrikkene i byen. Bak Brüssels befrielse ligger et britisk lynstøt fra den belgiske grense på noen få timer. Sjølvmoroen gikk britiske tropper over grensen med ordre om å være i Brüssel før aftenen. Kl. 14 rykket de første tropper inn i byen. De ble møtt med stormende begeistring av byens befolkning som druknet de allierte soldater i blomster og andre gaver. - På en uke har de britiske tropper rykket fram 300 km fra sine stillinger ved Seinen. Ved Antwerpen har de nådd Schjeldes munning og har derved gjennomført en kjempeomringning av alle de tyske tropper ved kysten. Tusener av tyskere er fanger i en felle mellom Le Havre og Antwerpen med små eller ingen muligheter til å unngå sjøveien. Et nytt Dunkerque, bare at tyskerne ikke vil klare å gjenta engelskmennenes prestasjon fra 1940, da disse reddet det vesentligste av sitt ekspedisjonskorps over til England. De splittede og desorganiserte tyske tropper langs kanalkysten er utsatt for en fryktelig nedslakning, og markene i Pas de Calais-området og Flandern er så å si dekket med lik. Innenfor kysten, mellom Compiègne og Mons, blir en stor tysk lomme tilintetgjort. I denne er hittil 45.000 tyskere tatt til fange, deriblant tre generaler. - Lille, på grensen til Belgia, er befriid og Abbeville er inntatt, mens opprensningsaksjoner foretas langs robotkysten. Flyvende var i går for første gang siden fredag over England. Dette var antagelig en avskjedssalutt fra de robotbasen som ennå ikke er rommet. Ø for Brüssel er Louvain inntatt og V for byen Alost. Fra Tournai støter de allierte fram mot kysten og har renset vestre bredd av Schjelde. Framstøtet går her mot Gent og Brügge. - De tyske tropper befinner seg på vill flukt ut av Holland og Belgia. Veiene er overfyldt av flyktende tyskere og et sted kom allierte fly over 15.000 vogner av forskjellig slag, som stod i stampe. Disse ble utsatt for ødeleggende angrep av allierte

fly og senere tanks. 2.000 vogner ble smadret. ingen tyske fly viste seg. Ifølge ubekraftede meldinger skal amerikanske tropper, som rykker fram lengre Ø mot Aachen og tyskegrensen, ha gått over elva Maas og oppgis å ha passert Liege. Det heter i en meddelelse mandag aften at framskutte panserkolonner står 15 km fra Aachen og Tysklands grense. Allierte tropper har trøngt inn i Luxembourg, men om general Pattons 3. arme bevares det foreløpig den dyreste taushet. En amerikansk melding over Paris-Radio oppgir at amerikanerne skal ha trøngt inn i Tyskland og nådd fram til Rhinen. Denne melding bekreftes ikke på offisielt hold. - Under framrykningen N for Lyon har de allierte tropper nådd og passert Macon, 60 km N for Lyon. Amerikanerne har rykket gjennom Montrevel, 25 km forbi Macon. Restene av den 19. tyske armé forsøker å slippe ut gjennom Belfort-åpningen, for denne blir blokert av de allierte.

Italia. 8. armé har under sin framrykning N for Gotha-linjen nådd et punkt 9 km fra Rimini. Forpatruljer skal ha nådd inn på Posletten, som egner seg ypperlig for operasjoner av mekaniserte tropper. I vest rykker 5. armé fram på bred front N for Pisa og har nådd halvveis mellom denne by og Viareggio. Gotha-linjen som nå er gjennombrødt ble av tyskerne betegnet som sterke enn Siegfriedlinjen, og Kesselring skal ha uttalt at den neste forsvarslinje etter denne var ved Brenner. De retinerende tyske armeer trues imidlertid med avskjæring av de allierte tropper, som rykker østover fra Frankrike.

Østfronten. Den røde hær som rykker fram i Romania har rykket nordover inn i De Transsylvanske Alper og har inntatt det viktige knutepunkt Brasov. Erobringens av dette store knutepunkt har åpnet veien for russerne til det indre av Transsylvania og til Ungarn. De tysk-ungarske styrker, som ennå holder sine stillinger i den østlige del av Karpatene, står i fare for å bli forbaggått i ryggen og børves retrettveiene mot de sentrale deler av Ungarn. Andre styrker som rykker fram V for Ploesti i retning mot Turnopasset, har nådd Pitești. Det meldes at russerne har opprettet bruhoder på bulgarsk og ungarsk område. Russerne har brutt gjennom de tyske stillinger NØ for Varsjava og har inntatt 100 steder.

Flyangrep. Tunge amerikanske bombefly angrep tirsdag Karlsruhe, Ludwigshafen og Stuttgart.

Bulgaria. Den nye bulgarske statsminister har uttalt at det nå skal bli fart i forhandlingene om våpenstilstand.

Finnland. Kl. 8 mandag morgen blåste etter ordre fra marskalk Mannerheim "ilden opphører". Den finske armé er nå i ferd med overalt å trekke seg tilbake til grensen av 1940. Den tyske evakuering fra Syd-Finnland er i full gang og flere båter med krigsmateriell og soldater har forlatt Helsingfors og Åbo. I nord trekker de finske tropper seg tilbake inn i Nord-Norge, men de har vanskeligheter med å få med seg materiell og etterlatter bl.a. Tigertanks.

Norge. Ryktene om partisánkrigen i Nord-Norge bekreftes ikke på offisielt hold i London. En norsk talmann understreker forsvrig så sent som søndag aften i London Radio viktigheten av å avvente ordre fra den allierte militære ledelse.

FRIIT

LAND

Nr. 70 - 1. årg.

Fredag 8. september 1944

SLUTT PÅ OLJEN.

For en tid siden uttalte lord Curzon: "Vi bæres fram på en bølge av olje." - I den anledning kan det være av interesse å se på oljesituasjonen for Tysklands vedkommende. De tyske soldatene merker over alt manglen på bensin og smøreolje, men mange tror den bare er av lokal art. Den virkelige situasjon er imidlertid slik:

I slutten av 1943 var oljeproduksjonen i Tyskland, tyskokkuperte land og vasallstatene i alt 16 - 17 millioner tonn. Derav kom 6 millioner tonn fra Romania, 1 fra Ungarn, 1 fra Tyskland og sørrike, 6 ble framstilt syntetisk i Tyskland, og resten kom fra Polen, Tsjekkoslovakia og Albania. Oljen ble forbrukt nesten like fort som den ble produsert, og tyskerne hadde bare en reserve på 2 - 3 millioner tonn. Den systematiske bombing av oljekilder, anlegg, raffinerier og oljelagre, som de allierte satte inn i mai måned, har nedsatt produksjonen i Tyskland til 45 prosent av produksjonen i 1943 og i de andre oljelandene til 50 prosent. Russerne har dessuten erobret det viktige oljesentrums Stanislavov, og nå har tyskerne mistet Romania og alle oljekildene der. Til disposisjon står da: Fra Ungarn 0.5 millioner tonn, fra andre land 0.8 millioner tonn og syntetisk olje 2.7 millioner tonn; ialt omkring 4 millioner tonn pr. år. Og bombingen fortsetter.

Av produksjonen i 1943 kan en regne at ca. 12 millioner tonn gikk til Wehrmacht og den tyske industri, d.v.s. omkring 1 million tonn pr. md., mens produksjonen nå altså bare er 335.000 tonn pr. md. Resten må tas av reservene, men av dem er allerede mye brukt og depòtene delvis ødelagt. -

Skal Tyskland fortsette krigen ennå noen måneder, må oljeforbruket reduseres voldsomt. Men mangelen har allerede nå hatt katastrofale følger. I Frankrike har motoriserte avdelinger måttet fortsette til fots, tanks og andre kjøretøy blir etterlatt under tilbaketoget, til flyverutdannelsen blir det ikke bevilget noe olje, og ulykkestilfellene er derfor steget voldsomt i antall. - En av hovedårsakene til katastrofen i Frankrike ligger i manglen på drivstoffer. - For å illustrere oljebristen kan det nevnes at de tyske troppe i Nord-Norge har forlangt å få tilsendt 165.000 hl. knott. - De allierte bæres fram på en bølge av olje, - og tyskerne trekker seg tilbake på knott.

UKEOVERSIKT.

Omsider fikk også de britiske tropper sin store sjanse. De bar på mange måter den vesentligste byrde under de avgjørende gjennombruddskamper i Normandie hvor de engasjerte de tyske hovedstyrkene

i Caen-avsnittet, men deres synlige framgang kunne måles i meter, hvor de amerikanske panserstyrkene kunne måles i km og mil. Under oppmarsjen langs Seinelinjen akkumuleres imidlertid på den britiske venstre fløy stridskraft som i en spent stålfjær, og i uken som gikk har den fått spenne ut i veldig framstøt til Abbeville, Brüssel og Antwerpen, gjennombrudds- og omfathningsoperasjoner som har fanget i en kjempefelle den tyske 15. arme i den fransk-belgiske kystsektor og befridd den vesentligste del av belgisk territorium. Derved er slaget om Frankrike definitivt avsluttet og slaget om Holland og Tyskland er begynt.

Amerikanerne har støtt videre fram gjennom det sørlige Belgia, Luxembourg og Alsace, slik at de allierte nå praktisk talt står foran Siegfriedlinjen fra Rhinmunningen til Sveits. Sammenbruddet av det oppholdende tyske forsvar foran grensen ble fullständig; hverken ved "robot-kysten" eller i Maginot-linjen har motstanden hatt synnerlig styrke, og tempoet i den allierte framrykning er ikke bremset opp. Neste fase blir slaget om den tyske vestgrense, og det er naturligvis mulig at de allierte må ha en viss pause før den nye offensiv settes inn for å føre fram forsyninger og forsterkninger, men ekspertene mener at de vil sette alt inn på å slå til før tyskerne når å reorganisere sitt forsvar, og regner heller ikke med at Siegfriedlinjen vil representere noen alvorlig hindring for de allierte styrker. En viktig vinning som siste ukes begivenheter har brakt, er også erobringen av de franske og belgiske baser for robot-bombene, som visstnok ikke har hatt noen militær betydning, men som dog har betydd en ganske sterk fysisk og ikke minst psykisk påkjenning for Londons sivilbefolking.

På østfronten later det til at russerne har åpnet sin nye offensiv ved kraftige støt NØ for Varsjava, men de er som vanlig forbeholdne i sine meldinger under kampenes første fase. Det er imidlertid nærliggende å tenke seg at en kraftig russisk offensiv gjennom Polen mot selve Tyskland blir samordnet med de vestalliertes stormløp mot Siegfriedlinjen. I Romania er den russiske besettelse praktisk talt fullført, og det er meldt om fiendtlige tap her på over 400.000 mann i løpet av et par uker. Bulgaria, som strittet i mot og ikke ville akseptere de alliertes betingelser for våpenstillestand, ble brukt til fornuft ved en russisk krigserklæring, og vil nå sikkert bli nødt til å stille til disposisjon det territorium og de baser de allierte forlanger for å kunne fullføre sine

operasjoner mot tyskerne på Balkan. Styrkene i Hellas, som forsøkes trukket ut dels gjennom det tidligere bulgarsk-okkupert Makedonia i Øst-Jugoslavia, dels via Sofia-Beograd, kommer nå til å løpe i armene på Tito's partisaner og de russiske armeer. Og via Ungarn og Jugoslavia åpner det seg gamle hærveier for de allierte styrker mot hjertet av Europa, hvor de allerede overbelastede tyske reserver får nye voldige frontlinjer å dekke, uten å kunne støtte seg til faste forsvarslinjer. Russernes forsering av Karpaterfestningen Brasov og en utstrakt tsjekkoslovakisk partisankrig i Slovakia er tegn på hva som er å vente i disse trakter. At Finnland har strukket våpen, fullender bildet av det tyske våsalisystem's sammenbrudd, en begivenhet som i 1918 først inntraff i september-oktober. Militært sett har Finlands kapitulasjon på det nævnevende tidspunkt nærmest betydning for sjøstrategien, idet den russiske flåte kan bryte sperringen av Finskebukta og øke truslen mot de fastlåste tyske styrker i Baltikum (200 - 250.000 mann).

Også i Italia bryter den tyske front sammen. Gotha-linjen som representerer meget sterke befestninger i de etruskiske Apenhiner er gjennombrutt på begge fløyer etter glimrende gjennomførte manøvrer av den britiske 8. arme. I de kommende dager kan man vente at kampene vil bølge over Posletten, og neste brukbare forsvarslinje fins først i Alpene. Hovedinteressen knytter seg imidlertid fortsatt til vestfronten og østfronten; det er der man kan vente de avgjørende støt satt inn, og de vel neppe la vente på seg.

NYHETENE TORSDAG

Vestfronten. Det er i dag i London offentlig gjort en beretning om de flyvende bombers fullständige fjasko. Under slutten av angrepene nådde 9 prosent av bombene fram til London, 70 prosent ble skutt ned og resten gikk vill. Det er i alt sendt av gårde 8.000 bomber, ikke medregnet de som styrtet ned i Frankrike. 2.500 bomber nådde London, og 92 prosent av alle dødsfall faller på byen. I begynnelsen var det et dødsfall for hver bombe, men på slutten måtte det 3 bomber til for å drepe et menneske. Flyverne hadde betydelig hjelp av et vitenskapelig instrument - en avstandsmåler - som hjalp til å måle avstanden til bombene. Noen av bombene ble sendt ut fra fly av typen Heinkel 111. Det kan enda bli forstyrrelser av disse bomber, men sjansene for et storstilet angrep er nå små. Portsett fra enkelte streifskudd, er slaget om London over. - Det vil bli gjennomført betydelige lettelser i mørkleggingsbestemmelserne og forsvarstiltakene i England i løpet av de nærmeste dager. Hjemmevernet fortsetter på frivillig basis. Den britiske krigsminister uttaier at selv det frivillige vakthold snart ikke vil bli nødvendig, da slutten i all fall for Tysklands vedkommende ikke kan være langt unda.

Den allierte oppmarsj foran den tyske grense og Siegfriedlinjen pågår for full fart mellom Aachen i N og Belfort i S, de britiske og amerikanske armeer har sluttet opp ved siden av hverandre i Belgia og støter samlet fram mot Ø. Den amerikanske 2. arme har rykket over Meuse og har befridd byene Dinant og Sivry. Lenger S mellom Metz og Nancy har general Pattons styrker gått over Moselle og støter fram mot Saar. Uoffisielle meldinger går ut på at avdelinger av Pattons styrker står i Saar. Onsdag ble det bekreftet på offisielt alliert hold at allierte panserstyrker hadde foretatt rekognoseringstokter dypt inn på rikstysk område Ø for Metz og Nancy. Patruljene har vendt tilbake med viktige opplysninger om fiendens forsvarstiltak. Det offisielle kommunike melder intet om framrykningen gjennom Lorraine. Kommunikeet sier bare at framrykningen Ø og NØ for Verdun fortsetter. Den 7. amerikanske arme står 50 km fra Belfort-åpningen, tyskernes siste rettluke ut fra Syd-Frankrike, og mindre enn 50 km fra 3. amerikanske arme. Uoffisielle meldinger sier at 7. arme har forenet seg med 3. arme som rykker fram Ø for Paris. 7. arme støter fram langs Saonedalen. I N har de britiske tropper befridd Gent og Courtrai i Belgia og tropper som rykker fram i Holland skal i følge en frontmelding ha nådd Dordrecht, 20 km fra Rotterdam. Kanadiske tropper står i utkanten av Boulogne og har omringet Calais. Ypres ble nådd onsdag og befridd torsdag. I Mons-området er nye 25.000 tatt til fange, blant dem en general. I Antwerpen blir øverstkommanderende for den tyske garnison tatt til fange. Etter et lynstøt sør gjennom Roma-nia nådde den rødehæren onsdag den jugoslaviske grense og befridde Turnu Severin ved Donau, i nærheten av Jernporten. Marskalk Tito melder at hans tropper har avbrutt jernbanen Belgrad-Zagreb. Derved er den viktigste rettvei tyskerne har fra Balkan avskåret. Omrent 750 bomber fra Italia angrep de tyske sambandslinjer på Balkan. Ubekrefte meldinger sier at avdelinger av Titos styrker har opnådd kontakt med russerne. Det er ikke kommet noen erklæring fra Moskva angående Bulgarias anmodning om våpenhvile. - I sitt framstøt mellom Varsjava og Øst-Preussen har russerne tatt Ostrolenka og nådd Narevs bredd på bred front. Russerne står mindre enn 10 fra Varsjavas sentrum. Den polske nasjonalkomite i Lublin har kringkastet et nytt, sterkt angrep på regjeringen i London.

Italia. Det er tegn som tyder på at tyskerne trekker seg tilbake på vest- og midtavsnittet i Italia, men fortsetter motstanden på Adriaterhavskysten for å dekke sin retrett. Polske styrker står 7 km S for Rimini. De allierte er rykket inn i Prato N V for Firenze.

Den allierte overkommando har sendt et opprop til de utenlandske arbeidere i Tyskland, hvor de anmodes om å holde seg klar og å avvekte nærmere ordre. - Det advares fra London mot å la seg ferde av begivenhetene til uforsiktighet.

FRIHET

LAND

Nr. 71 - 1. årg.

Mandag 11. september 1944

DET SISTE VÅPEN.

"Fritt Land" behandlet i en artikkel før en tid siden den medlidenhets- og gråtekampanje som tyskerne gjerne setter igang når alt annet slår kikk, for iallfall å redde de siste stumper og gjøre fredsbetingelsene så lempelige som mulig. I disse dager har det vært ganske artig å se hvorledes medlidenhetskampanjen anvendes av våre hjemlige nasister.

I Aftenpostens morgennummer står der hver dag på annen side et sitat, som øyensynlig skal være et ord for dagen. For å nevne et par eksempler, har vi nylig lest om "livets representanter", "livets verdier" og "livets store lov". Det er ikke smatterier de varter opp med. "Livets representanter" skal først og fremst vise godhet og loyalitet mot sitt samfund og sine medmennesker, "livets verdier" består i forståelse og godhet og "livets lov" behandler alle menneskelige interessers fellesskap. Både sitat og forfatter er omhyggelig valgt for å påvirke og mane Jøssinger til rettferdighet og toleranse når skjebnetimen slår. En merker tydelig en rystende nasihånd bak som dødsredd spiller ut de siste kort. Finn Halvorsen kan heller ikke dy seg. I sin kritikk over "Leonarda" nylig, slår han på de samme strenger. "Et menneske skal dømmes ikke etter hva det tror men etter dets vilje til godt og sant", skriver han. "Når alt kommer til alt er det jo like vel ikke programmer som rettferdiggjør en mann, hverken det ene eller det andre, men hans personlige vilje til godt og sant." - Vi skjønner så godt hva han mener, - man hr. Halvorsen vilje til samme har vi sant å si ikke markert noe til. Ikke hans meningsfellers eller tyskernes vilje til "godt og sant" heller. - Deres godhet kan vi prøve å lete etter i fengselene, og torturkamrene og sannhet er, sier de selv, det som tjener deres interesser. Og vi kan bare på de tusener av beslaglagte og ødelagte hjem og på vår forfulgte og jagete ungdom. Eller for eksempel norske gutter og menn som aldri kommer tilbake fra fangenskap i Tyskland, kanskje "viljen til godhet" strekker seg så langt som til å sende asken hjem. - Kanskje.

Dé kan sette igang all den medlidenhetskampanje de vil. Vi slutter oss til en uttalelse i en svensk avis; De som gasat ihjål, de som traskat i de små barnskor som førvaras i magasinene vid de polska dødskamrarna, førtjena behandles enligt stamping-out-metoden. -

DEN BRENTES JORDS TAKTIKK.

Hitler søker selv etter russisk mønster å engasjere den tyske sivilbefolkning i striden. Ikke et grønt strå skal etterlates til motstanderne, "den brante jords" taktikk skal også bli Tysklands hvis det tyske folk etterkommer Hitlers ordre om at hans "kjære landsmenn" skal ødelegge og flykte fra sine egne hjem og arbeidsplasser i troskap mot ham og det sammenstyrrende trossårsrike. Enten han formår å avpresse selv denne troskap av sitt folk, og klarer å binde det til seg like til avgrunnen, eller landet til sist brister, så kan vi ta del i både førerens og Goebbels takknemlighet over at det såkalte attentat den 20. juli ble mislykket. Hadde hans livstråd blitt kuttet, hadde han blitt hindret i å føre sin gjerning til det ytterste slutt. Tyskland hadde blitt offer for et forferdelig kaos i en alles krig mot alle, innen besettelsestroppene kunne få bragt orden til landet. - Dette kaos ville for framtidens lett fått bære skylden for fallet ned i avgrunnen, i den avgrunn som nå Hitler selv får føre sine trofaste. - Han skal ikke unngå sin dom.

NORGESNYTT:

D/S "Westfalen", en tysk lastebåt er sunket etter minesprengning utenfor skjærgården ved svenskegrensen. 205 ombordværende er omkommet, derav 50 fanger fra Grini.

En kjent angiver, Knudsen, ble fredag funnet drept på veien til Jar. ---

Quisling får prestegård. Han har tidligere uttrykt ønske om å bli eier av Fyresdal prestegård hvor han er født og hvor hans far var prest en menneskealder. Quisling har nå fått konseksjon på eiendommen. Fyresdal prestegård er blitt berømt, først og fremst fordi Norges største landsforrader er vokset opp der, og så på grunn av den aksjon mot presten Irgens som ble foretatt av Quisling for et par år siden da Irgens bodde der. Ministerpresidenten møtte personlig opp for å jage soknepresten bort, og senere ble også formuen hans beslaglagt. Fyresdal prestegård blir altså Norges Berchtesgaden. -

Org. Todt drar ut av landet. Storebrand er blitt forespurt av agenten for Hamburg-Amerika-linjen om å forsikre deres Hatengut. Reisegodset skulle sendes i puljer til Fredrikstad og derfra til Stettin med lektare. Videre har Storebrand fått i oppdrag å forsikre reisegods for Deutsche Teater som også skal hjem før å tas inn i den totale totalmobilisering. Fra

firmaets tyske forsikringstagere kommer det stadig henvendelser om at de skal skifte adresse da de skal reise til Tyskland. Mange ber og så om å få saken påskyndet da de venter å bli hjemkalt. Adresseforandringer skjer til stadig til tyske adresser eller nye feldpostnummere. --

Paroler: Alle offentlige konserter må boykottes. - Musikere og dirigenter må ikke ta en pasjement til konserter som er brykettet. Fast ansatte musikere i faste orkestre forblir i sine stillinger, men nyengasjementer må ikke finne sted. -- Tysk film må boykottes, likeledes nye norske filmer da all filmvirksomhet er på NS hender. ---

ARBEIDMOBILISERINGEN.

I disse dager har en rekke bedrifter og etater fått en meddelelse fra Reichskommissariatet om at vedkommende bedrift som ansees livsviktige skal fylle ut et skjema med navn og data for alle av årsklassen 1924; for at Reichskommissariat kan sørge for at disse ikke blir utskrevet. Denne negative registrering tyder på at det forestår utskrivning av årsklassen 1924. Henvendelsen kan se bestikkende ut, men den må ikke besvares da fronten derved kan brytes. Myndighetene kan ved hjelp av disse oppgaver skaffe seg oversikt over hvor mange eldre det må skaffes for å erstatte de unge, og dette vil lettet makthavernes registreringsforsøk. Blir en del av en årsklasse utskilt, vanskelig gjør det situasjonen for de andre. Krigs- og livsviktige bedrifter bør ikke søke å skaffe generell fritakelse for sine funksjonærer, men oppta arbeidet med å anke å søke å få hver enkelt frittatt. Dette vil også gjøre fronten bredere; de mange anker vil skaffe registreringen et stort arbeide. Parolen er: ingen spørsmål om registrering til nasjonal arbeidsinnsats besvares. Intet skjema fylles ut. Gjør felles front mot registreringen.

NYHETENE SØNDAG.

Vestfronten. De allierte armeer samler seg til det siste avgjørende støt mot Tyskland. Over en 400 km bred front, fra Holland i nord til Schweits i syd, har armeene satt seg i bevegelse mot Siegfriedlinjen. Fra Antwerpen og østover langs Albertkanalen står annen britiske armé under general Dempsey, fra N for Sedan og sydover langs Meuse står første amerikanske armé under general Hodges og langs Mosel står general Pattons tredje amerikanske armé; denne har oppnådd kontakt med syvende amerikanske armé som har rykket opp Rhonedalen fra Sydfrankrike. General Eisenhower har forbudt offentliggjørelse av alle nyheter om de alliertes framrykning østover. På en pressekonferanse i London ble det meddelt lite med nyheter de nærmeste dager. I den anledning kan det nevnes at den tyske general Zeyffarth som er tatt til fange uttaler at hans eneste opplysningskilde var BBC. - I Belgia har britiske tropper be-

fridd byene Ostende, Brugge, Nieuwport og Diksmuiden. De amerikanske tropper har etter inntakelsen av Liege rykket videre fram og står 12 km fra grensebyen Aachen, som nå praktisk talt ligger i frontlinjen. De har nådd landsbyen Limbourg, og andre amerikanske styrker trekker sammen om Maastricht. Tyskerne kan ikke hindre at de britiske styrker utvider sine bruhoder over Albertkanalen. Syd for Liege rykker første amerikanske armé inn i Ardenneskogen; denne armé har tatt 165000 fanger. I Moselleområdet har tyskernes iherdige forsøk på å stanse amerikanerne ikke ført fram. Motangrep er slått tilbake med store tap for fienden, og lørdag rykket nye amerikanske styrker over elva. N for Metz er bruhaedet forsterket, og amerikanerne rykker fram mellom Metz og Nancy. Franske tropper som rykker nordover fra Besancon, står 30 km fra Belfort. Den syvende armé har hittil tatt 70,000 fanger i S Frankrike. Kanadiske og polske tropper rydder opp langs kanalkysten. - De Gaulle har dannet en ny regjering hvor omtrent halvparten av medlemmene er representanter fra motstandsbevegelsen, en fjerde del fra de gamle partier og en fjerdedel er folk som er kommet i forgrunnen under den frie bevegelse i London og Alger. - Det meldes at den politiske utvikling i Belgia går tilfredsstillende. Under hele okupasjonen har de tre politiske partier - katolikkene, socialistene og de liberale jevnlig holdt møter, og de står nå ferdige til å tre inn i styret. Kommunistene hevder at en trepartisregjering ikke stemmer med det belgiske folks ønske, men spørsmålet om komunistenes deltagelse i regjeringen er enda uavgjort. Det er heller ikke bestemt om Kong Leopold vil komme til å fortsette som konge.

Østfronten. Fiendtlighetene mellom Russland og Bulgaria er innstillet. Sovjetroppene fortsetter framrykningen i Sentralromania, og har okkupert Sibiu (Hermannstadt). Jugoslaviske tropper rykker mot den Bulgarske grense og står 8 km fra denne. Titos styrker som nå får støtte av allierte styrker fra Middelhavskommandoen fortsetter sin framgang. - De første russiske patruljer er gått over grensen til Østpreussen. De tok fanger og vendte tilbake.

Italia. Heftige kamper fortsetter på Adriahavskysten og 8. armé har inntatt landsbyen Gemane. N for Firenze har de allierte nådd Pistoia, 40 km NV for byen.

Sverige har stanset all tysk godstrafikk til og fra Norge.

Flyangrep. Over 1100 am. bombefly angrep søndag mål i Stuttgart, Nürnberg og Ulm. Bombefly rettet natt til søndag koncentrert angrep mot München, Gladbach og Braunschweig. Ingen tap. --

Den all. overkommando advarer nordmenn mot å ferdes på kysten, da krigen mot den tyske skipsfart vil bli skjerpet i den kommende tid.

Redaksjonen tillater seg å meddele at eventuell abonnement "kontingent" ikke kommer avisen til gode. Den er heller ikke nødvendig.

FRITT

LAND

Nr. 72 - 1. årg.

Onsdag 13. september 1944

VÅLUTAUTVIKLINGEN

Etterkrigsproblemene blir under denne krig vist stor oppmerksomhet. På felt etter felt merker en at de allierte nasjoner går planmessig inn for sitt mål: Å vinne både krigen og freden.

Hva fredsmålene angår, går disse bl.a. ut på å fremme det internasjonale varebytte, å bekjempe arbeidsledigheten og å nå fram til en så høy levestandard som vår tids tekniske utvikling btinger.

I denne forbinnelse må mange spørsmål løses i tide og et av de viktigste gjaldt stabiliseringen av de internasjonale valutaforhold.

På den nylig avsluttede interallierete konferanse i Amerika er nå - som tidligere meddelt - linjene trukket opp for samarbeidet på dette området. Det deltok representanter fra 44 nasjoner (fra norsk side møtte Vilhelm Keilhau, Ola Colbjørnsen og Arne Skaug), og man kom til enighet om opprettelse av et internasjonalt valutastabiliseringsfond på 8.8 milliarder dollårs. En stor del av fondet dannes ved tilskudd fra U.S.A., England og Sovjetunionen, mens resten bringes til veie av de øvrige deltagende land, som dermed alle har vist sin vilje til samarbeid. Fondet, som fordeles etter nærmere bestemte regler, skal anvendes til reguleringer med sikte på stabile valutaforhold og kamp mot inflasjonstendensene i de krigførende og okkuperte land.

Tiltaket må hilses med største tilfredshet idet stabilisering av de internasjonale valutaforhold er en av de viktigste forutsetninger for gjenopprettelse av varebyttet landene imellom.

Og tiltaket har ikke minst betydning for vårt land, hvor okkupasjonsmaktenes enorme pengeforbruk har betydd en så voldsom påkjenning på økonomi og finanser at inflasjonsspøkelsen har hengt som en svart sky over framtiden. - Hvor sterkt inflasjonstendensen har vært, har vi ikke full oversikt over fordi prisstigningen - her som andre steder - holdes skjult under et utall av pris-, rekvisisjons- og rasjoneringsbestemmelser. Vi vet bare at den har vært langt sterke enn de offisielle indeksene gir uttrykk for, og at frykten for total inflasjon er til stede.

Et par eksempler: Varer som ikke er importert etter 1940, står i våre indeksene oppført med priser som gjaldt den gang. Når vi etter får import, vil det vise seg at prisene er steget atskillig, og indeksene vil dermed automatisk gjøre et drøyt hopp oppover. For en rekke varer vedkommende er prisene av myndighetene satt langt under framstillingsomkostningene. Dette gjelder f.eks. flesk, kjøtt, egg og en rekke andre varer. Her vil nødvendigvis komme stigning

som influerer på indeksene. Videre er arbeidslønningene holdt praktisk talt uforandret siden 1940. De lønnsreguleringer som må finne sted når vi er herrer i eget hus, vil trekke nivået oppover.

Dette, og en rekke andre forhold, sier oss at kronens kjøpekraft er sunket betydelig lavere enn prisindeksene i dag gir uttrykk for (selv om den ikke er sunket så lavt som enkelte kriminelle svarteørspriser antyder).

Det er grunn til å understreke dette meget sterkt, så alle kan være oppmerksom på at når prisene stiger etter krigen skyldes dette ikke vesentlig de disposisjonene som da blir tatt, men en konsekvens av de skader tyskerne og nazistene har påført vårt pengevesen, ved sin ødeleggende finanspolitikk.

Om situasjonen i dag kan en gjerne bruke ordtaket: "Uta blank, inna krank", for på fasaden ser det ikke så værst ut, men på baksiden ser en et høyt seddelomløp, svær udekket statsgjeld, vareknapphet og nedslitt maskineri. Alt dette er inflasjonstegn, og de tiltak som må til for å få oss ut av utføret vil bringe forholdet til syne.

I alle land har man hatt denne utviklingen, i sterke eller svake grad. Men hos oss har okkupasjonsmaktenes krav vært så store at inflasjonstendensen er sterke enn i de fleste andre land i Europa. - Vi har derfor grunn til å hilse tiltaket om valutastabiliseringsfondet med særlig stor tilfredshet.

LUFTRIGEN I AUGUST.

Bombefly fra R.A.F. kastet i august måned 65.000 tonn bomber over Tyskland og tyskbesatt område, derav 14.000 tonn på mål i det tyske rike. U.S.A.'s luftflåte med baser i England, Italia og Russland kastet i samme tidsrom 68.000 tonn. Fly fra det taktiske flyvåpenet satte i august måned rekord med ialt 144.000 tonn bomber over Tyskland og tyskokkupert område. Tilsvarende tall var for juni 109.000 tonn og for juli 133.000 tonn. Over anlegg for syntetiske drivstoffe ble det i alt sluppet ned 9.000 tonn bomber. Flytapene har vært 0.5 prosent. I løpet av måneden tilbakela allierte fly 28.000 km på turer med våpen og ammunisjon til de kjempende polske styrker. I løpet av august måned produserte England og U.S.A. 11.000 maskiner, av disse var 1.500 maskiner tunge bombefly laget i U.S.A. Over Storbritannia viste det seg i august ett Kampflugzeug som ble skutt ned. - I løpet av 28 dager fra dagen D landsatte de allierte 1 million mann, 650.000 tonn forsyninger og 180.000 kjøretøy. --

R A S J O N E R I N G S S V I N D E L.

I anledning rasjoneringskortene som hjemmefrontens folk tok i forvaring før å gi til dem myndighetene ville holde utenfor kortutdelingen, og det skrik som roiste seg fra nazisthold over at "landets forsyninger ble brakt i fare", innsette vi følgende beretning (tilfellet er ikke enestående) for å vise hvem som driver svindelen - hvem som nyter godt av den - og hvem som beskytter den:

En av Ringerikes store nazister hirdmann Andreas Haugen, Hønefoss, er arrestert siktet for rasjoneringsvindel og dokumentfalsk. Han har vært brødkjører for Ringerikes Flatbrødfabrikk.

Da svindelen ble oppdaget var Haugen på hirdførerkursus ved Skien. Politimesteren i Hønefoss sendte arrestordre til politimesteren i Skien, men ordren ble stoppet av fung. politipresident Stephanson, Oslo, som fastholdt at man ikke kunne arrestere en hirdmann. Politiet i Hønefoss og prisinspektoren i Buskerud som forøvrig er nazist, ga seg imidlertid ikke med det men sendte ny arrestordre. Sjefen for hirdskolen nektet imidlertid å utlevere Haugen, men heller ikke dette hjalp. Haugen måtte til slutt utleveres og er nå transportert til Hønefoss hvor han sitter i forvaring.

Ved denne svindel har Haugen underslått ca. 50.000 brødmerker og det er konstatert at Haugen har hjulpet alle sine partifeller med mel og brød. Det dreier seg således om ca. 3 tonn mel eller ca. 3.000 brød.

Vi synes at herr Terbøven i sin rettferdighet burde utligne tapet på den skyldige og de som har dekket over affæren - partifellene.

N Y H E T E N E T I R S D A G.

Vestfronten. De allierte armeér har overskredet Tysklands grense og kjeiper nå på tysk jord. Den 1. amerikanske arme under general Hodge har etter en hurtig framrykning gjennom Luxembourg, trengt inn i Tyskland og rykker fram i omegnen av byen Trier. De allierte befinner seg i Siegfriedlinjens forreste forsvarsverker, i hjertet av denne linje og står 10 km inne på tysk jord. Hele vestvollen er nå under artilleriild. I Belgia har de allierte styrker rykket inn i Eupen, 8 km fra den tyske grense. De britiske tropper har brutt igjennom de tyske forsvarsstillinger N for Albertkanalen. De rykker fram i Nederland i retning mot byene Eindhoven og Venlo. I en frontmeddelelse mandag venter man at den hemmelsfulhet som hittil er bevart om general Pattons operasjonér når som helst kan feies til side og at det da vil forekomme sensasjonelle avsløringer. NV for Dion har styrker fra Nord- og Syd-Frankrike sluttet seg sammen, og alle tyske tropper V for den allierte linje er avskåret. Tyskernes retrettvei gjennom Belfortåpningen er avskåret. Den tyske garnison i Le Havre overga seg tirsdag morgen. Minst 3.000 av garnisonens 5.000 soldater ble tatt til fange; de fleste andre var drept eller såret. Rundt Dunkerque er 10.000 tyskere omringet. I Belgia er Blankenberg

befridt. - Tyske flyktninger strømmer østover gjennom Rhindalen. I Køln og andre byer er kyntner og barn satt til å grave skyttergraver og befestninger langs elvebredden. Sprengningsavdelinger er i virksomhet i Ruhr. For første gang på 150 år har tyskerne kamp på egen jord. Krigens siste fase er innledet.

Flyangrep. Samtidig med at den allierte invasjonen av Tyskland har begynt, angriper de allierte flyarmadaer uten opphør "det tusenårige rike". - Nesten 1.000 tunge amerikanske bombefly med jagereskorte angrep tirsdag mål i Øst- og Midt-Tyskland. Målene var anlegg for syntisk olje og forskjellige industrianlegg. Britiske Lancasterfly fortsatte natt til tirsdag bombingen med kraftige angrep mot Darmstadt og Berlin, også Mosquitofly angrep Berlin. Det var kraftig jagermotstand over Darmstadt, men det ble kastet 268.000 spreng- og brandbomber og ca. 200 2-tonns bomber. Omrent 2.000 amerikanske og britiske fly rettet mandag angrep mot tyske oljemål. Krigens heftigste luftslag er blitt utkjempet over Tyskland, og på de to siste dager er over 300 tyske fly skutt ned. De allierte tapte mandag 73 bombefly og 21 jagere. De norske flyvere i Frankrike flyttet i forrige uke til en ny flyplass nærmere fronten. 4 minesveipere ble satt i brand utenfor Kristiansand mandag.

Churchill har møtt Roosevelt i Quebec. Følgende vil bli drøftet under møtet: 1. Okkupasjonsplanen i Tyskland. Planene skal senere samordnes med de russiske okkupasjonsplaner fra Ø. 2. Tysklands og vasallstatenes framtid. 3. Hjelpen til de okkuperte land. 4. Krigens mot Japan.

Østfronten. Russerne står i utkanten av Lomzha, og har innledet kraftig angrep NØ for Varsjawa. De russiske armeér rykker framover mot Ungarns sletteland fra NØ og S og gjør framstøt gjennom Karpatenpassene. Det foregår kamper mellom bulgarske okkupasjonsstyrker og tyske styrker som forsøker å unnslippe. Tyskerne rømmer øene i Egeerhavet.

Italia. Den allierte framrykning fortsetter.

Japan. De allierte har rettet et kraftig slag mot den japanske skipsfart. 89 japanske skip er ødelagt eller skadet og 68 fly ble skutt ned ved Filippinene.

Finnland. I våpenstillstandsbedingelsene mellom Finnland og Russland forlangte russerne at alle tyskere skulle være ute av landet innen 15. september. Helt til for noen dager siden hadde bare deier av Lapplandsarmeen forlatt Finnland. Russernes offensiv mot det tyske frontavsnitt i N, antas på offisielt hold å være oppakten til en storoffensiv mot restene av de tyske styrker i nord. Vi kan da vente oss at tyskerne forsøker å trekke sine tropper tilbake til sin befestede linje ved Lyngenfjorden-Treriksstenen. For å inneslutte og nedkjempe de tyske styrkene er det meget sannsynlig at de allierte vil foreta en invasjon ved Narvik. Uttalelser fra general Eisenhower tyder også på dette.

FRITT

LAND

Nr. 73 - 1. årg.

U K E O V E R S I K T.

Som ventet ble ikke pausen før angrepet på Tyskland av lang varighet. Langs hele den belgisk-luxembourgiske grense ligger Siegfriedlinjen under artilleri-bombardement, mens flyene hamrer løs på dens bakre forsyningelinjer og oppmarsjområder og to allierte angrepsspisser er trengt inn i dens fortterring på tysk område, ved Trier og Aachen. Denger sør, i Alsace og Lorrai-ne, er oppmarsjen mot grensen ennå ikke tilende-brakt, idet tyskerne har gjort ganske kraftig motstand i Metz-Nancy-området, men general Patton har her koncentrert veldig pancerstyrker, så den taushet hovedkvarteret i det siste har opprettholdt om hans bevegelser, blir kanskje om ikke lenge brutt av nye seiersbulle-tiner. Først når disse styrker og general Patch's 7. arme (som kommer sørfra og rykker fram mot "den burgundiske port") settes inn mot Rhinlinjen, vil offensiven begynne for alvor; det må nemlig være av avgjørende betydning for de allierte å øve et trykk på Siegfriedlinjen i hele dens lengde for å kunne binde og spre de underlegne og utilstrek-kelige tyske styrker best mulig, før selve gjennombruddsoperasjonene setter inn.

I de kommende uker vil man derfor bli vitne til overordentlig heftige kamper, hvis utfall sannsynligvis - sammen med den forestående store russiske offensiv - blir avgjørende for hele krigen. Et vesentlig spørsmål i denne forbindelse er hvilken verdi Siegfriedlinjen har. Den var i sin tid en meget viktig militærpolitisk faktor, som i krigens første fase ga Hitler høve til å gjennomføre sitt dristige spill i øst uten syn-delig risiko for noen vestalliert offensiv i full målestokk. Linjen med sine tusener av forter, mindre bunkers, tanksperringer etc. følger fra den sveitsiske grense til Karlsruhe stort sett Rhinens høyre bredd og løper videre parallelt med grensen, i noe vokslende avstand fra den ettersom man har utnyttet terrengforholdene (fjell, elver m.v.) fortifikatorisk; hovedverke-ne ligger neppe noe steds nærmere grensen enn 20-30 km. I nord ender den egentlige Siegfried-linje ved den hollandske grense omtrent midt overfor Nijmegen, men en mer provisorisk fortsettelse av den er visstnok bygd ut til Nordsjø-kysten; i den nåværende situasjon kan man vel regne med at tyskerne i første omgang vil støtte sin høyre flanke på Maas-Rhin-munningene og de hollandske oversvømmelser. Siegfriedlinjens lengde er ca. 600 km, den befestede sones dybde mel-lom 50 og 100 km. Allerede disse tall sier at bemanningen av linjen ved full stridsstyrke kre-ver overordentlig store troppeforband, for en

Fredag, 15. september 1944.

stor del spesialutdannede folk som Tyskland i øyeblikket har alt for få av. Dertil kommer at der sikkert ikke står til rådighet de slagkraf-tige og rørlige reserver med panser, som snart kan kastes inn til motoffensiv der hvor et gjennombrudd har funnet sted eller truer, og som er et helt nødvendig supplement til en hvil-ken som helst befestningslinje. Videre er linjen utvilsomt alt på mange måter foreldet; den ble anlagt i 1938-39 (med kompletteringsarbeider 1940), men siden da har den offensive taktikk gjennomgått en revolusjonerende utvikling. De alliertes artilleri, sappørmaterial, flammekas-tere, minerydningstanks, etc. er det ypperste amerikansk industri f.t. kan produsere, og ganske særlig er deres flyvåpen (med de nye over-dimensjonerte panserbrytende bomber) knusende overlegen; tyskernes jagervåpen er utmattet og de mangler også i høy grad et bevegelig luftvern på bakken. Fallskjerm- og lufttakhetstrepper vil sikkert også i hittil uhørt målestokk bli satt inn i tyskerenes rygg. Alt i alt vil derfor neppe Siegfriedlinjen by noen avgjørende hindring for de alliertes inntrangen i Tyskland, selv om det nok kan komme til å koste betydelige ofre å for-sere den og gjennombruddet ikke er gjort på noen dager.

I øst knytter hovedinteressen seg framdeles til operasjonene på Balkan, hvor russerne har besatt praktisk talt hele Romania og Bulgaria og dermed i samarbeid med Titos partisaner effek-tivt kan avskjære ca. 20 tyske divisjoner i Hellas og Jugoslavia. Framrykningen i Transsylvania fortsetter også i ganske raskt tempo og truer nå selve det ungarske sletteland, et ideelt ope-rasjonsteater for pancerstyrker. I Slovakia har partisankrigen antatt dimensjoner som må skape de alvorligste bekymringer for tyskerne (og har etter en gang avslørt svindelen omkring et quis-ling-regime, pater Tisos). I Polen har offensiven i Bug-Narew-området gjort viktige framskritt, især med erobringingen av det viktige knutepunkt Lomza, og lagt veien åpen for mer omfattende operasjoner både mot Øst-Preussen og mot Var-sjava-avsnittet, hvor russerne nå står bare 10 km fra den polske hovedstad. I Finnland er situasjonen meget spennende; tyskerne skulle være ute av landet innen den 15. september, men det later nå til at de i nordavsnittet har innrettet seg på å bli. Det kan føre både til finske an-grep og til en større russisk aksjon mot Ren-dulics tropper (100.000 mann?), kanskje også til kombinerte aksjoner mot Nord-Norge fra vest-maktenes side - hvis man da ikke i begge de al-lierte leire finner det mer formålstjenlig å

konsentrere alle disponibele krefter om hovedangrepet på Tyskland, hvor man kan oppnå en avsjør else, antagelig lenge før de tyske styrker fra Ishavsfronten kan settes inn.

De alliertes virksomhet i luften har nådd nye høydepunkter; den forløpne uke betegner formodentlig et klimaks hittil under krigen; det taktiske fly har rettet uhørt kraftige slag mot tyske frontstillinger og mot Siegfriedlinjen, mens styrker på 1-2.000 tunge bomber med jagereskorte uavbrutt har rettet knusende angrep mot tysk industri og tyske kommunikasjoner i det indre av Tyskland og på Balkan.

SPRENGNINGEN PÅ SKABO:

Kl. 1.30 den 13. september foretak sabotører i uniform et angrep på et lokomotiv som var til reparasjon på Skabo. Lokomotivet ble grundig ødelagt. Til tross for hurtig utrykning fra Gestapo og tysk politi kom sabotørene unna.

Det samme lokomotiv ble tidlig i vår delvis ødelagt ved sprengning på Thamshavnbanen sammen med fire andre. Thamshavnbanen er den eneste transportveien for svovelkis fra gruvene der og fram til kysten. Banen har en spesiell sporvidde og hvilket som helst lokomotiv kan ikke anvendes. Svovelkisen er meget viktig for tyskerne og de har gjort hva de har kunnet for å skaffe nye lokomotiver og reparere de gamle. Med noen gamle lokomotiver har de greidd å transporter 1/3 av produksjonen. Av de lokomotiver som var ødelagt kunne bare ett repareres. Det ble straks sendt til Oslo og var nå på det nærmeste ferdig. Reichskommisariatet har mest iherdig forsøkt å få det ferdig og har hatt ekstra vakter for å passe på det.

NS LØPER ATTER FOR LANGT:

Under overskriften, "Fridrettsmesterskapet vel i havn" - en ny norgesrekord så dagens lys, meddeler "Sværtå" (11/9, 44): "5.000 meter løpet. - Ved en beklagelig feiltagelse ble det løpt en funne for meget, så distansen ble 5.400 m. Dette vakte endel røre." - Vi gratulerer med den nye rekorden.

NYHETENE TORSDAG:

Vestfronten. Den første amerikanske arme rykker inn i Tyskland på bred front, og har erovert den første tyske by Røtgen førstelen mange tyske småbyer. Et motangrep, utført av tropper som amerikanerne hadde gått forbi da de rykket fram, ble lett slått tilbake. Etter inntagelsen av Røtgen har de amerikanske tropper svingt av mot NØ, og truer nå sammen med sterke styrker, som Montgomery har samlet lenger nord, å omgå Aachen. Aachen er et meget sterkt fort i Siegfriedlinjen, likeledes høyer Røtgen til festningsverkene. Den nederlandske grense er overskredet på et nytt sted i nærheten av Maastricht. Belgiske tropper har rykket over Leopoldkanalen og står ca. 5 km fra den nederlandske grensen. Ennå en amerikansk arme, den niende, er satt inn i vest. Seks al. armeer; en britisk, en kanadisk og fire ameri-

kanske deltar i slaget om Tyskland. I øst rykker mot Belfort og står ca. 24 km fra byen. - Meldinger fra korrespondenter viser at det var usannferdig nasipropaganda når det ble sagt at de allierte bare ville bli møtt med hat. En korrespondent som var med amerikanerne inn i Røtgen, beretter altså i mitt liv hadde jeg tenkt at jeg skulle sette foten på tysk jord under slike stilleridige forhold. Folk stod ved haveporten og viftet med hvite flagg. Alle hadde noe hvitt på seg, om bare et hvit lommertørkle. De små tyske grupper som var igjen, gjorde absolutt ikke motstand. De fleste tyskere ventet på at de allierte soldater skulle gjøre slutt på krigen. - Eisenhower oppfordrer alle utenlandske arbeidere i Norge Vest og SydTyskland til straks å gå i dækning. Himmler tenker på å sende dem til forsvarsverkene eller sette dem i konsentrasjonsleir.

Flyangrep. De tyske byer Stuttgart, Frankfurt Osnabrück og Münster brenner enda etter de siste angrep med brannbomber. Det ble kastet 400,000 brannbomber mot Frankfurt; det fortelles at dette angrep egentlig ikke var planlagt, men at flyene pr. radio ble dirigert dit da det ble meldt at store troppetransporter var på gjennomreise gjennom byen mot vest. Onsdag angrep 1000 amerikanske fly fra Storbritannia og 500 fra Italia oljemål, jernbanetomter og fabrikker i Tyskland. Tyskerne har mistet ca. 500 fly på fire dager.

Østfronten. Russerne kjemper i Praga, førstad til Varsjaya. De polske innlandsstyrker holder Framdeles Varsjavas sentrum. I Syd-Polen har russerne, etter inntagelsen av Krosno, nådd den polsk-tsjeckiske grense og kontrollerer jernbanen til Ungarn. På den annen side av den romenske grense har jugoslavene forenet seg med russiske styrker. Tito's styrker har tatt flere viktige punkter i grensedistriktet mellom Jugoslavia og Ungarn. - Allierte destroyere har senket en konvoy i Egeerhavet. - Moskva har offentliggjort vilkårene for våpenstillstand med Romania. Romania skal slutte seg til de allierte mot Tyskland og Ungarn med minst tolv divisjoner. Alt tysk materiell skal utleveres, og romenske olje- og bensinlagringer stilles til disposisjon for de allierte. Grensen av 1940 mellom Russland og Romania blir gjeldende. Det meste av Transsylvania går tilbake til Romania under forutsetning av at det bekreftes i fredstraktaten. P.g.a. at Romania nå har sluttet seg til de allierte skal de bare betale delvis skadeserstatning. Den romanske siviladministrasjon gjenopprettes og en alliert-kontrollkomisjon opprettas.

Italia. Fra Italia meldes at åttende arme er rykket fram foran Rimini.

Finnland. Tyskerne har øyensynlig belaget seg på å bli i Finnland utover den avtalte frist. Ifølge enkelte meldinger holder de på med å bygge en vestvoll i miniature både langs den svenske og norske grense. - Falkenhorst har nylig vært på inspeksjonsreise ved Lyngenfjord.

F R I I T L A N D

Nr. 74 - 1. årg.

Mandag, 18. september 1944

A L L E E V E N T U A L I T E T E R.

Før hver dag som går er vi en dag nærmere freden - men for hver dag som går rykker også problemet befrielsen nærmere. Hvordan skal vi bli kvitt tyskerne - vil de trekke seg frivillig ut - vil de kapitulere uten våpenslag - eller må de nedkjempes og jages ut - blir det invasjon og når. - Det er ting vi ikke kan svare på. Men en ting er sikkert - at vi nærmer oss dagene da vi må regne med alle eventualiteter.

Vi har sett av befrielsen av Frankrike, Belgia og Holland hvilke eventualiteter vi må regne med - alliert landgang - fiendens hensynsløse motstand - fiendtlige provokasjoner - ordrer til aktiv kamp mot fienden.

Det blir arbeidet på alle hold for å kunne møte eventualitetene. Tiden er knapp og det gjelder å være godt rustet. - Mer enn noensinne trenger de aktivt arbeidende hjemmefrontsgrupper støtte og hjelp i sitt arbeid. Husrom må skaffes - til dekning - til møter og til lagring. Alt brukelig materiell må utleveres hvis det trenges - mat må skaffes til veie. Idag må ikke personlige forsiktighetshensyn hindre en fra å hjelpe til i arbeidet. Ingen må i dag si nei hvis det blir bedt om assistanse.

Underretningen vil bli et sentralt punkt framover. For å hindre fiendtlige provokasjoner er det viktig at den frie presse blir spredt så godt som mulig, og de som har private lyttesterder må formidle nyhetene til alle kjente.

Rykter og paroler som ikke har holdepunkt i den frie presse eller London Radio må slås ned. De paroler som utgår fra ansvarlig hold - gjenom presse og radio må ubetinget følges.

Støtt hjemmefrontsarbeidet. - Spre avisene - Vis disiplin.

A M E R I K A N E R N E P A T Y S K . J O R D.

Store amerikanske styrker står nå for første gang på tysk jord. U.S.A. var den stormakt som sist sluttet seg til koalisjonen mot Tyskland. Da Hitler anfalt Polen fantes det ikke en eneste moderne utrustet divisjon på den andre siden av Atlanteren. U.S.A.'s inngrisen i krigen har nå som under forrige krig vært av avgjørende betydning. Vi kan vanskelig tenke oss hvor vi hadde vært i dag uten Amerikas produksjon, flåte og soldater som aktive faktorer i krigen.

Ved siden av Russland er Amerika den største makt til lands - og den sterkeste til sjøs. Det kommer til å gi Amerikas ord tyngde ved fredsbordet. Etter forrige krig trakk Amerika seg tilbake til kontinentet og lot Europa passe sitt. Denne gang blir det anderledes - U.S.A.'s krigs-

innsats har satt Tyskland på sin rette plass. Fra europeisk synspunkt kan det være stort og mektig, men ved stormaktenes inntreden blir det en europeisk kontinentalstat med begrensede ytelsjer og resurser.

Amerikas retningslinjer både internt og internasjonalt for etterkrigstiden er et åpent spørsmål - til belysning hitsetter vi uttalelser fra marinesekretær James E. Forrestal i New York Times 22. juni. Han uttaler bl.a.: Vi må opprettholde en sund økonomi - med beskjæftigelse - med lønninger høye nok til å opprettholde konsumsjonsevnen. Forretningsfolk må kunne vise forretaksomhet i en tillitsfull atmosfære. - Regjeringen må gjøre sitt i overgangen fra krig til fred. Den må utøve en del av den kontroll som er nødvendig i krig, men den må forkastes så fort det er mulig. Kreditter fra regjeringens side må kun ha til hensikt å bringe det private initiativ og forretningsmaskineri i gang igjen.

Vi må være klar over at vi skal bli en av stabilitetens store ankre i verden, og vi må også være klar over enten vi liker det eller ikke at vi ikke er imune for krigsinfeksjonen - hvorhen og hvornår krig utbryter igjen. Et anslag mot andre land blir et anslag mot oss. Våre håp for en varig fred må ikke få oss til å ruste ned.

Varig fred kan kun baseres på verdens kooperasjon, men det vil ikke si at det er gjort i en håndvönding. En slik organisasjon må bygges sten for sten. Jeg foreslår at vi beveger oss sikkert framfor å bevege oss hurtig. Vi må finne et mønster som er tilstrekkelig elastisk til å føye seg etter realitetene. Mens dette arbeid pågår må vi se i øynene at freden skal opprettholdes ved U.S.A.'s våpenmakt.

På en eller annen måte må skapes et større antall av "publik servants" hvis oppgave det skal være, ikke å skape politikk, men å ta seg av kjennsgjerningene - sammenfatte disse og framholde kjennsgjerningene som politikken må baseres på. M.a.o. først realiteten så politikken.

Vi imøteser en verden i hvilken vi må oppføre oss som voksne. Det blir en verden som vil bevege seg i større tempo og som ikke vil tillate oss å overlate noe til sjansen. Dette vil kreve innsiktsfulle omtenksomme og kløke folk i regjeringen og de eksekutive departementer må ledes av utlærte dyktige menn.

N O R G E S N Y T T.

Alle tyske kvinner og barn som ikke er "im Einsatz" (arbeider for tyske myndigheter) skal sendes tilbake til Tyskland "sofort". De skal

møte på Akershus tirsdag den 19. med så meget "Gepäck" som de kan bære selv. -

Bedriftsvern. I strid med folkeretten forsøker tyskerne på de forskjelligste måter å gjøre det norske folk delaktig i sine militære tiltak. Et typisk eksempel er de mange pålegg til bedrifter o.s.a. om å besørge og bekoste militære foranstaltninger under navn av "bedriftsvern" eller "egenbeskyttelse". Under dette skalkeskjul er en bedrift endog blitt pålagt å foreta utgrävninger for utleggelse av mineraler, mens en menighet har måttet male om sin kirke fra hvit til grønn. En bedrift fikk ordre om å snauhugge området rundt sitt anlegg for trær. Da dette vel var gjort, fikk den ordre om å sette trær opp igjen! -

Forrige mandag ble den store 8.000 tonns flytedokk i Laksåvåg ved Bergen sprengt. Dokken gikk i to deler og sank. Tyskerne brukte den for tiden ved overhaling av ubåtene sine, og dokken hadde plass for tre ubåter på en gang. Dette vil bli et følelig tap for tyskerne. Når nå franske atlanteterhavshavner er gått tapt, er Bergen tyskernes viktigste ubåtbasis i vest.

"W E S T F A L E N S" O F F R E.

Minnet om de 45 nordmenn som møtte døden om bord på "Westfalen" er blitt hedret på en vakker måte av befolkningen i Göteborg og på Vestkysten sammen med norske representanter i Sverige.

Vi vet ikke hvilket arbeide og hvilken innsats disse nordmenn har gjort på hjemmekonflikten, - men vi vet at de har fallt som offre for sine meningers mot og for frihetens sak. Deres offer vil mane oss til fortsatt kamp for frihet og rettferd.

Meget kan sies om Sveriges politikk i denne krig, men det svenske folk har under vår lange frihetskamp vist sin sympati og forståelse for de norske patrioter kamp for sitt fedreland. - Vi takker for dette nye bevis på samfølelse.

N Y H E T E N E S Ø N D A G.

Vestfronten. Det allierte hovedkvarter sendte søndag ut følgende sørmelding: Store styrker av den 1. allierte flybårne arme landet i Nederland i ettermiddag. Styrkene ble sluppet ned i omegnen av byene Tilburg og Eindhoven. Før landingen ble tyske kanonstillinger over store områder i Nederland bombet av mellom 1.000 og 750 amerikanske fly. Britiske fly bombet i natt flyplasser i Tyskland og Nederland, og amerikanske fly angrep lørdag dikkene i Nederland. Den allierte overkommando har i radio gitt instruksjoner til det nederlandske folk S for Leck og Rhinen. Det heter der: Det øyeblikk dere har ventet lenge på er kommet. Allierte styrker står på deres jord og nederlandske kommandotropper opererer sammen med dem. For at Nederlands befrielse skal skje så snart som mulig er det nødvendig at dere gir all den hjelp dere kan. - Melding til de nederlandske styrker: Gå til verk i følge de regler som gjelder for

kriegsførsel. Skaff til veie beviser for tyske grusomheter. Beskytt alle fabrikker, gruber og industrianlegg, bensin- og oljeanlegg mot tyskerne. - Til befolkningen i de ikke befridde deler av landet: Forsøk ikke noen masseoperasjon. Gi deres egne kommandotropper alle mulige opplysninger og ly. Bli hjemme hvis ditt hjem ikke er i kampsonen. - Til folk som ikke er i kampsonen: Hold dere rolig - deres tid vil komme. - Det allierte hovedkvarter har også framholdt overfor de tyske styrker: Enhver som gjør seg skyldig i misgjerninger vil bli straffet. Den nederlandske regjering har søndag aften kringkastet en oppfordring fra London til jernbanearbeidere i Nederland om å gå til streik. - Britiske styrker strømmer inn i Nederland, og det er dannet tre bruhoder over Escaut-Kanalen. Det meldes om ny framgang ved Leopold-Kanalen. Ved Scheldemunningen presses den tyske lomme ytterligere sammen. Styrker fra 1. amerikanske arme som har trengt igjennom Siegfriedlinjens forsvarsverker rykker fram mot Køln og Rhinen. Achen er omringet, og N for byen har store styrker satt over Maas, N for Maastricht (som ble meldt befridd lørdag) og nærmer seg nå den tyske grense. S for Achen er det tre nye innbrudd i Siegfriedlinjen. Allierte styrker står her allerede 20 km inne i Tyskland, nær Bitburg. Korrespondenter melder at hele Siegfriedlinjen står i fare for å bryte sammen. Fra Achen og til 100 km sydover er den så å si ødelagt. Ifølge meldinger bygger Tyskerne nye befestninger langs Rhinen. Den tyske motstand langs Moselle er brutt og amerikanerne forfølger på bred front de vikende tyskere. Metz er omringet på tre kanter, og lørdag ble det meldt at allierte styrker rykket fram 25 km ø for Nancy. 7. arme nærmer seg Belfortpasset, foran dem er en ynklig samling tyskere på flukt. Andre styrker har befridd Modane på venstre side av Mont Cenis-passet til Italia. - Ubekrefte meldinger sier at von Rundstedt er gjeninnsatt som øverstkommanderende i V. Østfronten. Russiske og polske tropper trenger fram langs vestbredden av Vistula. Polske tropper har kontakt med russerne i Praga. Russiske styrker har kontakt med Tsjekkoslovakiske styrker i Bulgaria har russiske tropper holdt formelt inntog i Sofia. - Totes styrker har erobret flere dalmatiske øyer og derved avskåret tyskernes retrett sjøveien fra Egeerhavet. Italia. 8. arme har utvidet bruhødet over Marne-Finnland. Man venter at Finnland vil erklære Tyskland krig. Det første sammenstøt har funnet sted på Högland og endte med fullstendig finsk seier. Tyskerne brenner landsbyer i Nord-Finnland før de trekker seg ut. Danmark. Etter bestemmelser av Frihetsrådet ble det lørdag innledet en 48 timers generalstreik i Danmark som en protest mot deportasjon av danske fanger fra Frøslev leir til Tyskland, og mot tyskernes opptreden fredag aften da de skjøt vilt på Rådhusplassen. Churchill og Roosevelt har oppnådd full enighet i Quebec. Hovedtemaet var krigen mot Japan.

Nr. 75 - 1. årg.

Onsdag, 20. september 1944.

ETTERKRIGSTIDENS EUROPA.

En svensk avis skildrer i sin leder det kaos som behersker det politiske livet i Italia i dag og betegner det som tidstypisk, som et slående eksempel fra etterkrigstidens Europa.

I Italia øker den kaotiske tilstand blant partiene dag for dag. Vi møter her en kolossal missstro parret med en like så stor tilbøyelighet til å falle tilbake til mussoliniregimets primitive metoder. Man synes ute av stand til å samarbeide, og anklager hverandre for de mest illegale metoder for å fremme sine egne planer på bekostning av andres. Denne mørkeredsel er særlig typisk, redslen for hemmelige anslag fra den annen part. Nettopp slik må det se ut, sier avisen, i et samfund hvor tyranniet har fullbyrdet sitt verk. Overgangen fra diktatur til en demokratisk forfatning må nødvendigvis bli en smertefull prosess, fyllt av alle slags forviklinger og uhell.

I Italia blir den politiske reorganisasjon vanskelig gjort av en rekke faktorer. Landet er krigsskueplass, og er tillike berøvet sine politiske innretninger. Både den sentrale og lokale forvaltning er forgiftet av de totalitære ideer, og folkerepresentasjonen har mistet både sin innflytelse og anseelse under tyranniet, og monarkiet har gjort seg umulig etter sitt samarbeid med Mussolini. Hva en kan vente seg er en serie mer eller mindre mislykkede forsøk, før landet smått om sehn får en mere konsolidert politisk ordning.

Og Italia er intet isolert tilfelle. De meget omtalte stridigheter innen de polske, jugoslaviske og greske eksilregjeringer er symptomatiske. Heller ikke Frankrike går rett fra ufreden inn i ordnede forhold. Men her er landet så heldig å ha et underlag i allfall for et provisorisk styre i motstandsbevegelsen og de Gaulle. En grundig desinfeksjon er imidlertid nødvendig etter de fremmede gjester som planmessig har forgiftet det politiske livet. At de som har samarbeidet med disse gjester stilles utenfor og ryddes vekk, er simpelthen den nødvendige forutsetning for å skape den enighet som skal sikre den demokratiske forfatning. Slik må en tyde de massearrestasjoner som nå pågår i Frankrike.

Mens det i Frankrike gjelder en restaurasjon, blir det i Tyskland spørsmål om å rydde opp blant Hitlerverldets ruiner for så å skape helt nye former for det politiske livet. Tyranniet har tatt tilbake et inn i sjelen sykt og forpeset samfund, som helt enkelt ikke kan overlates til seg selv. Den fremmede okkupasjonen og kontrollen blir like meget en indre nødvendighet som en fredsgaranti. Praktisk talt hele forvalt-

ningsapparatet er gjennomsyret av de styrendes forrykte totalitære ideer, og mens det i Frankrike har vært mulig å isolere lovløsheten og dens menn, lar ikke dette seg gjøre i Tyskland av den enkle grunn at det er for mange av dem. I den overskuelige framtid ligger uten tvil landets redning i de alliertes okkupasjon. Sely blir det like meget ute av stand til å sørge for sine indre ordning, som det nå er til å beskytte sine egne grenser.

N O R G E S N Y T T.

Politifullmektig Tjørn, kjent angiver og gestapos medhjelper, ble skutt mandag morgen kl. 9 på hjørnet av Aasaveien og Kirkeveien. Hans sinnstilstand i den senere tid illustreres ved at han hadde montert tre solide låser på sin entredør. Men forrederne unngår ikke sin skjebne. -

Det er meldt at det kjente tyske skriften "Das Reich" nå trykkes i Oslo, da bladet er utbombet i Tyskland. -

Natt til søndag mellom kl. 1 og 1.30, ble kanonfabrikken på Kongsberg sprengt i luften. Sabotørene skal ha utført et fremragende arbeid og skaden er total. -

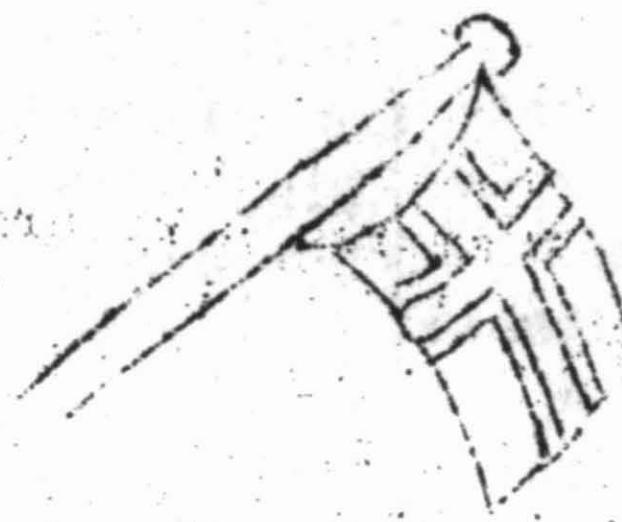
Søndag ble de store syrebeholdere ved Lysaker tunt. -

Det ble nylig annonseret total avsperring av Hardangervidda mellom Telemark og Vestlandet - et område som er 15 mil langt og 12 mil bredt. Tyskerne har sendt pålitelige patruljer dit for å søke etter tyske offiserer som har dessertert. Man setter dette i forbindelse med ryktet om at det er utstedt arrestordre på tyske offiserer som er mistenkt for epposisjon etter attentatet mot Hitler. Det er klarlagt at tyske offiserer holder seg skjult etter attentatet. -

I følge en meddelelse fra Nord-Norge, ble den kjente gestapemann, Hein, og en underoffiser i det tyske feltpoliti skutt for noen uker siden i nærheten av svenskegrensen. Hein, som tilhørte en avdeling av sikkerhetspolitiet som var stationert i Tromsø, var på jakt etter en tysk offisert som hadde flyktet. Flyktningen satte seg imidlertid til motverge og under kampen ble begge forfølgerne drept. -

Det har vært atskillig oppmerksomhet at ledende tyske firmaer i Norge har begynt å inkassere sine tilgodehavender med kortere frist enn hittil. Det tyder på at firmaene gjør seg klar til å avvikle sine forretninger på kort varsel. I et sirkulært fra det tyske firma Agfa-Foto A/S Meter det f.eks. at kredittiden er innskrenket til 10 dager med 2 prosent ra-

F R I T T

L A N D

Nr. 75 - 1. årg.

Onsdag, 20. september 1944.

ETTERKRIGSTIDENS EUROPA.

En svensk avis skildrer i sin leder det kaos som behersker det politiske livet i Italia i dag og betegner det som tidstypisk, som et slående eksempel fra etterkrigstidens Europa.

I Italia øker den kaotiske tilstand blant partiene dag for dag. Vi møter her en kolossal missstro parret med en like så stor tilbøyelighet til å falle tilbake til mussoliniregimets primitive metoder. Man synes ute av stand til å samarbeide, og anklager hverandre for de mest illegale metoder for å fremme sine egne planer på bekostning av andre. Denne mørkeredsel er særlig typisk, redslen for hemmelige anslag fra den annen part. Nettopp slik må det se ut, sier avisen, i et samfund hvor tyrranniet har fullbyrdet sitt verk. Overgangen fra diktatur til en demokratisk forfatning må nødvendigvis bli en smertefull prosess, fyllt av alle slags forviklinger og uhell.

I Italia blir den politiske reorganisasjon vanskelig gjort av en rekke faktorer. Landet er krigsskueplass, og er tillike berøvet sine politiske innretninger. Både den sentrale og lokale forvaltning er forgiftet av de totalitære ideer, og folkrepresentasjonen har mistet både sin innflytelse og anseelse under tyrranniet, og monarkiet har gjort seg umulig etter sitt samarbeid med Mussolini. Hva en kan vente seg er en serie mer eller mindre mislykkede forsøk, før landet smått om sehn får en mere konsolidert politisk ordning.

Og Italia er intet isolert tilfelle. De meget omtalte stridigheter innen de polske, jugoslaviske og greske eksilregjeringer er symptomatiske. Heller ikke Frankrike går rett fra ufreden inn i ordnede forhold. Men her er landet så heldig å ha et underlag i allfall for et provisorisk styre i motstandsbevegelsen og de Gaulle. En grundig desinfeksjon er imidlertid nødvendig etter de fremmede gjester som planmessig har forgiftet det politiske livet. At de som har samarbeidet med disse gjester stilles utenfor og ryddes vekk, er simpelthen den nødvendige forutsetning for å skape den enighet som skal sikre den demokratiske forfatning. Slik må en tyde de massearrestasjoner som nå pågår i Frankrike.

Mens det i Frankrike gjelder en restaurasjon, blir det i Tyskland spørsmål om å rydde opp blant Hitlersveldets ruiner for så å skape helt nye former for det politiske livet. Tyranniet har lått tilbake et inn i sjelen sykt og forpeset samfund, som helt enkelt ikke kan overlates til seg selv. Den fremmede okkupasjonen og kontrollen blir like meget en indre nødvendighet som en fredsgaranti. Praktisk talt hele forvalt-

ningsapparatet er gjennomsyret av de styrendes forrykte totalitære ideer, og mens det i Frankrike har vært mulig å isolere lovløsheten og dens menn, lar ikke dette seg gjøre i Tyskland av den enkle grunn at det er for mange av dem. I den overskuelige framtid ligger uten tvil landets redning i de alliertes okkupasjon. Selv blir det like meget ute av stand til å sørge for sine indre ordning, som det nå er til å beskytte sine egne grenser.

N O R G E S N Y T T.

Politifullmektig Tjørn, kjent angiver og gestapos medhjelper, ble skutt mandag morgen kl. 9 på hjørnet av Aasaveien og Kirkeveien. Hans sinnstilstand i den senere tid illustreres ved at han hadde montert tre solide låser på sin entredør. Men forrederne unngår ikke sin skjebne. -

Det er meldt at det kjente tyske skriften "Das Reich" nå trykkes i Oslo, da bladet er utbombet i Tyskland. -

Natt til søndag mellom kl. 1 og 1.30, ble kanonfabrikken på Kongsberg sprengt i luften. Sabotørene skal ha utført et fremragende arbeid og skaden er total. -

Søndag ble de store syrebeholdere ved Lysaker tømt. -

Det ble nylig annonseret total avsperring av Hardangervidda mellom Telemark og Vestlandet - et område som er 15 mil langt og 12 mil bredt. Tyskerne har sendt pålitelige patruljer dit for å søke etter tyske offiserer som har dessertert. Man setter dette i forbindelse med ryktet om at det er utstedt arrestordre på tyske offiserer som er mistenkt for opposisjon etter attentatet mot Hitler. Det er klarlagt at tyske offiserer holder seg skjult etter attentatet. -

I følge en meddelelse fra Nord-Norge, ble den kjente gestapemann, Hein, og en underoffiser i det tyske feltpoliti skutt for noen uker siden i nærheten av svenskegrensen. Hein, som tilhørte en avdeling av sikkerhetspolitiet som var stationert i Tromsø, var på jakt etter en tysk offisert som hadde flyktet. Flyktningen satte seg imidlertid til motverge og under kampen ble begge forfølgerne drept. -

Det har vært atskillig oppmerksomhet at ledende tyske firmaer i Norge har begynt å inkassere sine tilgodehavender med kortere frist enn hittil. Det tyder på at firmaene gjør seg klar til å avvikle sine forretninger på kort varsel. I et sirkulært fra det tyske firma Agfa-Foto A/S Meter det f.eks. at kredittiden er innskrenket til 10 dager med 2 prosent ra-

batt ved kontantkjøp. -

I en samtale beklager NS-fylkesleder Rogstad i Trondheim, seg over den "tårrør" som drives av den norske hjemmefront. Han fortalte at en NS-mann ved Majavatn mottok en postpakke som inneholdt engelske håndgranater. NS-mannen, som var en farlig angiver og som har flere unge nordmenns liv på samvittigheten, ble drept da han åpnet pakken. - Rogstad fortalte videre at han og andre NS-ledere hadde fått brev med beskjed om at "nå lider det mot slutten". For å illustrere motstandernes feighet framholdt Rogstad en lærer, som på invasjonsdagen ringte til sine bekjente og gratulerte med dagen. Samtalen ble avlyttet og læreren innkalt til politiet, hvor han avga følgende forklaring: Han hadde nettopp lest i avisen at tyskerne ønsket invasjon, og det kunne ikke være noe galt å gratulere i den anledning. - Dette fant Rogstad særlig "krypende og hyklersk" og han opplyste at læreren var blitt arrestert. Rogstad uttalte om krigen at den gikk alt annet enn gunstig. Han benektet en opplösning innen NS, men erkjente at endel NS-menn i Trondheim "skjål i knærne og stakk sin kos". -

Det meldes fra Halden at ca. 300 personer ble arrestert under massearrestasjonene natt til fredag. Dette berører byens næringsliv meget sterkt. For ca. tre uker siden ble det ført endel arrestasjoner og Gestapo skulle da ha kommet på sporet av en organisasjon. Under arrestasjonen gikk de etter idrettsforeningenes lister og støttet seg til stedlige angivere, spesielt Knud Sæther, som er tilknyttet Gestapo, skal ha utmerket seg. Særlig stor brutalitet ble utvist under arrestasjonene og de arresterte ble ført til Fredriksten festning.

N Y H E T C N E T I R S D A G.

Vestfronten. Voldsomme kamper utkjempes i Rhindeltaet i Midt-Holland. Britiske og amerikanske og polske tropper som landet på den smale landtungen mellom elvene Waal og Lek er innviklet i blodige nærkamper med tyskerne, som søker å holde de viktige elveovergangene. Britiske styrker fra 2. armé har intatt Eindhoven, og britene har oppnådd kontakt med de luftlandsatte styrkene. Wilhelmina-Kanalen, 8 km lenger N, er nådd. Det meldes at luftbårne tropper har landet i Arnhem og Nijmegen. Det luftinfanteri som mandag landet i Arnhem- og Nijmegen-området var større enn de styrker som gikk ned sondag. I luftinvasjonen av Holland deltar trenete imperiesoldater, blant annet Montgomerys berømte veteraner fra El Alamein. "Ørkenrottene" er etter i full aksjon, telegraferer en krigskorrespondent. Kanadiske styrker har gått over Hollands grense i nærheden av Antwerpen. Den nederlandske regjering har fått melding om at tyskerne og de nederlandske quislinger får lov til å plyndre alt de kan komme over. Regjeringen har derfor gitt alle borgere myndighet til å forsvar seg med alle til rådighet stående mid-

ler. - Om operasjonene Ø for Aachen, hvor 1. amerikanske arme har brutt gjennom Siegfriedlinjen, bevarer de allierte den største taushet. Det synes imidlertid som om voldsomme kamper er i gang om innfartsveiene til Køln og Rhinen. Det meldes at amerikanerne har utvidet åpningen i Siegfriedlinjen N for Aachen og står 35 km fra Køln. Fra N for Aachen til Trier står amerikanerne inne i Tyskland nesten overalt langs en 130 km lang front. I S rykker 3. armé fram på bred front Ø for Moselle; Metz er nesten omringet og tropper har trengt inn i Luneville, SØ for Nancy. Epinal S for Nancy er intatt. - Kanadiske tropper har nådd Boulognes havneområde. - Korrespondenter fra Belfort skriver at fangene snakker om at det ikke nyter å gjøre motstand.

Østfronten. Flyvende festninger fra Stor-Britannia kastet tirsdag ned forsyninger til polakkene inne i Varsjawa. Slaget i byen er slappet noe av etter at polakkene har slått tilbake tyske motangrep. Rokosovskis styrker fortsetter å bombardere tyskernes støttepunkter på den andre siden av Vistula. De polske hjemmestyrker forsynes med mat og våpen fra russerne. I Latvia er tyske motangrep i nærheten av Mittau slått tilbake. - Russiske myndigheter har arrestert den romenske diktator Antonescu og den tyske finansekspert dr. Claudioius foruten andre framtredende romenere og tyskere.

Finnland. Fra Moskva meldes at våpenhvileavtalen mellom Finnland og Russland er undertegnet og at vilkårene vil bli offentliggjort senere. - Sterke finske hærstyrker rykker nordover mot de tyske divisjoner i Nord-Finnland. To tyske bataljoner er avvepnet, og den finske innenriksminister meddeler at tyske desertører i Syd-Finnland blir avvepnet og internert. Mannerheim har hyllet kommandanten på Hogland for hans vellykkede motstand. Den finske riksdag har hatt to hemmelige møter i dag, i går hadde riksdagen og også utenrikskomiteen et ekstraordinært møte.

Italia. Allierte tropper har nådd flyplasser ved Rimini, 3 km fra byen Monte Pratone, 35 km N for Firenze, er intatt.

Flyangrep. Brittiske bombefly angrep Bremerhafen natt til tirsdag samtidig med at Mosquitos angrep Berlin. Det meldes at hele havnebyen i Bremen stod i lys lue, 4 fly savnes.

Danmark. Dansk radio melder at det er erklært unntagelsestilstand i Danmark. Den tyske politisjef har sendt ut en forordning om at alle danske politiorganisasjoner skal opploses. De tyske okkupasjonsmyndigheter har overtatt ansvaret for opprettetholdelse av orden. - Grensen mellom Tyskland og Danmark var sperret mandag.

Tyskland. Finske forbindelsesoffiserer som er kommet fra Berlin har avgitt beretninger som har gjort et sterkt inntrykk på den finske regjering. De opplyser at det er foretatt tusenvis av arrestasjoner i anledning av attentatet på Hitler. De uttaler bl.a. at det er den alminnelige mening i Berlin at den tyske hær ikke kan holde det gående som kampstyrker i over 8 uker.

Nr. 76. - 1. årg.

Dagblad, 22. september 1944.

UKEOVERSIKT.

Fra øst som fra vest bryter nå de siste store høststormer inn over Hitlers 11 år gamle tusenårsrike, som tydelig ikke lenger har krefter til å avvende kat strøfen. På alle fronter er tyskerne stillet overfor en helt knusende overmakt, tallmessig og materielt, og deres egne resurser både i mannskaper, våpen, mat og råstoff er skrumper inn dag for dag i stadig skjende tempo.

Den taktisk glimrende gjennomførte britiske lynoffensiv i Holland, med innsats av de største flybårne styrker som hittil har vært satt inn i en enkelt operasjon, viser ganske klart den tyske styrkers underlegenhet. Praktisk talt uten å generes av Luftwaffe kunne denne veldige luftlanding gjennomføres, og de tyske frontstyrker ble satt fullstendig ut av spill; på 5 timer rykket panserstyrkene 50 km fram og har nå passert Rhinen i Nijmegen-Arnheim-avsnittet, slik at flanketruslen mot Siegfriedlinjens nordlige forlengelse og det vitale industriområdet i Ruhr er overhengende.

Ikke mindre oppsiksvekkende er utsiktingen ved Aachen, hvor amerikanerne på mindre enn en uke brøt gjennom noen av Siegfriedlinjens sterkeste hovedverker og nå bare står 35 km fra Köln. Ser man denne operasjonen i samband med briternes bevegelser i Nijmegen-Arnheim-avsnittet, får man det inntrykk at en veldig knipetang-operasjon mot Ruhr er under utvikling. Ennå er ikke gjennombruddet mot Köln lykkes helt ut, og briterne har bl.a. den ganske sterke festning Wesel å forsere på sin kant, men kan denne omfatningsoperasjonen gjennomføres, slik at Rhinlinjen forseres og Ruhr-disposisjonen faller, er vi et langt -kanskje et avgjørende skritt nærmere krigens slutt. Noen mulighet for å overta tyske reserver fra særligere frontavsnitt til den nordlige sektor foreligger neppe heller, for langs hele grensen mellom Aachen og Trier er amerikanerne rykket inn på tysk område og over et voldsomt offensivt trykk, og i Alsace-Lorraine har Pattons arme nå definitivt forsert Moselle-linjen og rykker mot Saarbrücken, Strasbourg og Belfort.

Som man kunne vente er vestmaktene generalangivelse og er kommet seg bra etter sitt opphold grep blitt samordnet med en russisk storoffensiv fra øst, som hittil har brakt store resultater i Baltikum. Korridoren mellom de nordlige og sørlige tyske styrker er ytterligere innsnevret ved opprettet i prisutjevningsøyemed. Som stråmann givelse og er kommet seg bra etter sitt opphold fra øst, som hittil har brakt store resultater i Baltikum. Korridoren mellom de nordlige og sørlige tyske styrker er ytterligere innsnevret ved opprettet i prisutjevningsøyemed. Som stråmann

sket; i sistnevnte avsnitt har den rede arme nå fått kontakt med de tsjekkoslovakiske partisaner som holder en vesentlig del av Slovakia. De tyske trupper i Hellas er under full retrett opp gjennom Vardar-dalen for å seke å slå seg hjem over ruten Skoplje-Nisj-Bosgrad, men blir utsatt for angrep både i fronten og flankene av russiske, bulgarske og jugoslaviske styrker, mens greske friskarer opererer i deres rygg. Det er høyst problematisk om den tyske Balkan-arme noen gang vil nå fram til Ungarn; her som i Balkan-truer den hitlerske prestisje-strategi igjen med å tilføye den tyske hær nederlag av Stalingrad-dimensjoner.

Det mest oppsiksvekkende ledd i luftkrigen siste uke er den store landsettungsoperasjonen i Holland, som kunne gjennomføres så å si uten tap, et talende vitnesbyrd om de alliertes overlegenhet i luften. Også bombingen fortsetter i samme målestokk som før, og i de tilfeller da det tyske jagervåpen overhodet går på vingene, blir det tilføyd uerstattelige tap.

I det fjerne Østen er uken preget av to store begivenheter, den amerikanske landgang på Palau og Molukkene og gjennopprettelsen av kontakt mellom kinesiske tropper i Nord-Burma og Yunan.

Finnland har fått en mildere fred enn vel de fleste hadde ventet. Grensene fra 1940 blir fortsatt gjeldende, bortsett fra at russerne vil ha Petsamo og bytte ut Hangö med Porkkala (i nærheten av Helsinki), som skal leies ut til russiske militæranlegg i 50 år. Bortsett fra at finnene skal stille en del flyplasser til gjennomføring under resten av krigen, slipper de okkupasjon, og erstatningen er rapportert fra 600 millioner dollars i mars til 300 millioner nå. Situasjonen med de tyske tropper i Nord-Finnland er ennå uklar, men man må forutse at hvis ikke tyskerne i største hast trekker seg ut nå, vil de bli angrepet av finske styrker som er underveis nordover.

W.O.R.G.E.S.N.Y.T.T.

Prisdirektør Bjørheim har fått Hagelins tilgivelse og er kommet seg bra etter sitt opphold i fyllearresten. Men nå er det skønmen som svikter. Han er derfor begynt å finansiere sine utskeielse fra de fond som direktoratet har ved opprettet i prisutjevningsøyemed. Som stråmann bruker han sin svirebror nazipampon grosserer Gunders H. Moe. Det var en sjekk på kr. 30.000 i forrige uke som fikk begeret til å flytte over for den fuktige prisdirektør. En av direktoratets kontorsjefer alarmerte Riksrevisjonen og svindelen kom for en dag. Vil Hagelin denne gang

øfre de kr. 30.000 - eller ofrer han denne gangen Bjørheim? -

Trafikksjef i Telegrafstyret og beryktet NS-pamp, Knut Knutsen Fiane, ble skutt i Majorstuveien torsdag morgen. -

Forleden ble 1.500 tonn dynamitt stjållet i Hønefoss, og tyskerne erklærte byen i unntagelsesstilstand. Reaktør Filseth i Ringerikes Blad ble skutt da han ferdedes ute i den tid det var forbudt. Fire andre ble også skutt. Unntagelsesstilstanden ble opphevet torsdag morgen. -

N Y H E T E N E T O R S D A G.

Vestfronten. Det meldes fra det allierte hovedkvarter at den store omringningsmålvre mot Siegfriedlinjens nordlige flanke utvikler seg i et stadig hurtigere tempo. Avdelinger fra 2. britiske armé har etter et lynstøt tvørs gjennom Holland nådd Rhinen og Rhindeltaet på en 60 km bred front. Det raste onsdag forbitrede kamper om de viktigste overganger over Rhinen, og torsdag ble det meldt at allierte tropper har satt over waal, den sydlige forgrening av Rhinen, og at tropper fra 2. britiske armé har besatt broen ved Nijmegen intakt. Det sies at denne armé har fått følging med de luftbare tropoer i Arnhem. Samtidig med briternes frontalangrep har amerikanernes luftinfanteri satt over elva i ferge og trenger fram på den andre siden for å komme tyskerne i ryggen. Det foregår framdeles kamper i og rundt Nijmegen, men de alliertes overlegenhet er helt overveldende. Den allierte koridor fra den hollandske grense til Nijmegen utvides stadig til tross for sterk motstand. Onsdagens nyheter ble betegnet som de beste siden invasjonsdagen, og de allierte styrker i Rhindeltaet forbereder det ventede allierte framstøt fram over slettene ved Münster og Osnabrück, disse sletter er ypperlig egnet for pansertropper og fører rett østover mot Berlin. Britiske speiderfly rapporterer onsdag at store tyske troppstyrker ferges over Rhinen i traktene ved Düsseldorf. Det allierte flyvåpen har innledet masseangrep mot de fiendtlige evakuéringsrammer som er samlet i Rhindeltaet for å skipe over de tyske tropoene. Bresjen i Siegfriedlinjen N for Aachen utvides hurtig, og 1. amerikanske armé utnytter hurtig det overtak de har fått. General Hodges har møtt innbitt tysk motstand ved Düren, som ligger 55 km fra Köln, og her foregår et stort slag hvis utgang sannsynligvis kommer til å avgjøre Kølns skjebne. Langs Moselle er store fiendtlige styrker låst fast. I S. har amerikanerne fortsatt framgang på avsnittet N og V for Belfort. Garnisonen i Brest har overgitt seg; 40.000 fanger ble tatt. Middelsstore amerikanske bombefly har rettet et kraftig angrep mot jernbanemråder i Trier. - De allierte har tatt over en halv million fanger siden landingen i Frankrike. - Britiske og amerikanske offiserer som oppholder seg i de besatte deler av Tyskland skriver: Ingen kan være i tvil om at de allierte mente det alvorlig da de uttalte at intet får hindre deres framgang mot Rhinen. Den allierte

administrasjon er hård men rettferdig i de første landsbyer som er besatt. I mange tilfeller er de nazistiske borgermestre flyktet sammen med de tyske tropper. Nye borgermestre er innsett, som bestemmer i lokale saker, men Eisenhowers proklamasjon blir lest for dem, og de må sverge å gjennomføre hans ordre. Ingen tyskere får bevege seg langs veier som blir brukt til militærtransporter. Maksimum fem personer får lov til å være samlet til politiske diskusjoner. De tyske myndigheter har overlevert til de allierte tyske soldater i sivil og andre som var hjemme på permisjon. Soldater som ikke melder seg innen en viss tid risikerer å bli skutt.

Østfronten. Under dobbeltoffensiven i Estland og Latvia velter sovjettroppene østover som en flodbølge. Hele den tyske front i randstatene er i ferd med å bryte sammen, og kampene raser praktisk talt hele veien fra V for Narva til sydenden av Rigabukten. Tyskerne er i en lite misundelsesverdig stilling etter at deres forsvarsstilling er smadret, og de kan ikke holde noen stilling i lengre tid. Russenes hensikt er tydeligvis å rýdde randstatene før de utvider sin offensiv i S. I store områder mellom Øst-Preussen og Karpatene hersker en illevarslende stillhet, som tyskerne har lært å frykte nesten mer enn selve kampen. V for Narva har russerne under sitt stormløp mot Tallinn avansert 70 km i løpet av tre døgn. En annen støkile trenger fram lenger S, N for trafikkknutepunktet Tartu (Dorpat), på jernbanen Tallinn-Riga, og har brutt igjennom de tyske stillingene på en 120 km bred front i 70 km's dybde. Så å si hele vestsiden av Peipussjøen er renset for tyskere. Den røde hær har inntatt Jasel på grensen mellom Polen og Slovakia.

Italia. Kesselring overfører store styrker fra vestkysten til østkysten hvor 8. armé står bare 2 km fra Rimini. N for Firenze blir gjennombruddet i Gotherlinjen utvidet.

Balkan. Det ble i går rettet heftige luftangrep mot tyske transporter som skal forberede evakuering av Hellas.

Finnland. Mannerheim har utnevnt en ny regjering hvor hoyesterettsjustitiarius Castren er blitt statsminister etter Hakzell, som framdeles er alvorlig syk i Moskva. Fagerholm er utnevnt til sosialminister.

Danmark. Tirsdag gikk en bevepnet tysk styrke til beleiring av Amalienborg, hvor den danske konge oppholdt seg. Dansk politi forsvarer slottet, og under de kamper som fulgte ble flere tyskere såret. Tyskerne trakk seg tilbake og erklærte at aksjonen skyldtes en missforståelse. Generalstreiken slutter torsdag. Det danske politi er opplosst og alle politistasjoner besatt. Gestapo, SS og Schalburgkorps har bemannet politistasjonene. 1.700 politimenn ble onsdag sendt til konsentrasjonsleir i Tyskland.

England. Flyvende bomber kom i natt over England. Det meldes om skade på liv og eiendom.

Belgia. Kong Leopolds bror, prins Charles er utnevnt til regent i Belgia.

FRI FOLKETID LAND

Nr. 77 - 1. årg.

Mandag, 25. september 1944.

PRESSENS STILLING I DAG.

Vi erfarer fra Stockholm at flere av våre artikler i sommer er blitt betegnet som "ukloke" av forskjellige representanter for norske myndigheter i Sverige. Vi er takknemlige for opplysningsen og imøteser med forventning en nærmere begrunnelse for hva det "ukloke" består i.

I påvente av denne begrunnelsen vil vi med noe ord vederbjøre for vårt syn på den frie presses oppgave i dag. Det er klart at den til en viss grad avviker fra pressens oppgaver i et fritt land i fredstid, ikke når det gjelder nyhetsformidlingen - for der er rettenoren alltid å bringe en vederheftig og objektiv orientering som mulig - men når det gjelder den alminnelige politiske debatt. I fredstid skal en hver som har noe å fare med få anledning til å komme fram med det. I et levedyktig demokratisk samfund blir en mening som avviker fra den gjengse ikke undertrykt. Det er ikke tegn på noen svekkelse, det betyr tvert i mot en styrke. Men samfunnstrukturens holdbarhet kan måles på hvor raskt noe nytt som ikke tjener sitt formål dør ut av seg selv og på hvor raskt noe nytt som tjener sitt formål is levelige blir.

Den underjordiske presse i et okkupert land har ikke som hovedoppgave å gi plass for denne drøftelse. Den må koncentreres seg om kampen mot okkupasjonsmakten, og da denne vil utnytte enhver uenighet mellom landets innbyggere, gjelder det å dempe motsetningene og streke under det som er felles for dem alle: motstandsviljen overfor inntrængere. Men pressen vinner intet på å late som om faktiske motsetninger ikke eksisterer, da står den i fare for å utarte til en ensartet presse av typen Aftenposten - Fritt Folk og med samme popularitet og tiltross.

I denne sammenheng må enda et moment framheves. På det nåværende tidspunkt av krigen er Tysklands nederlag åpenbar for en hver og de nazistiske propagandatrommer larmer for dove ører. Det hensyn at tyskerne søker å slå profitt på uoverensstemmelser mellom oss, kan derfor ikke lenger tillegges avgjørende vekt. Det er helt feilaktig å unnlate å si fra om forhold som en ikke kan akseptere.

Vi står enig mot quislinger og tyskerer. Vi har tillit til vår regjering og våre allierte når det gjelder dagen for vår befrielse og måten det skal skje på. Men det kan ikke nektes at det rår delte meninger om etterkrigs politikken, og vi gjorde vårt land og vårt folk en dårlig tjeneste om vi forespeilte en rosenrød framtidsvei og en stor og almen enighet. Allifkevel tror vi ikke at motsetningene i vårt folk er større enn at de kan

overvinnes med god vilje og innbyrdes forståelse mellom partene. Vi har kanskje lært noe om dette i de årene som nå er gått, og vi håper alle at vi unngår en opprivende og bitter strid, men at vi tross alt som skiller kan samles om det store gjenoppbygningsarbeid som forestår. En fri usensurert presse som kjenner sin plikt og tør si sin mening er en av betingelsene for at dette ønske kan realiseres.

REDD FINNLAND, - * BRENN FINNLAND.

Finnlands tragiske skjebne har dag ut og dag inn gjennom snart fire år vært utnyttet i nazipropagandaen. - Hver dag har vi sett pompose opprop, - "Finnlands kamp er vår kamp" - "Meld deg til skiløperbataljonen Norge" - "Redd Finnland" - som ramme rundt dagens finske kommunike.

Det finske kommunike for 16. september 1944 sluttet med den tragiske bemerkning: "De tyske tropper har under tilbaketrekningen i tre tilfeller antatt og tilintetgjort finske landsbyer. De finske tropper i tilbaketrekningsområdet har fått ordre om med våpen i hånd å forhindre gjentagelser."

Dette er det første finske kommunike på tre år som ikke er offentliggjort i de "norske" avisene. - Det står heller ikke opprop om "Redd Finland" lenger. - Nei, i dag sparker den nazistiske hestehov gjennom fire års flortynn avispropaganda. - Finnland er utbrukt, - Finnland kan dø. De "norske" nazister aksepterer nok denne kuveningen også. Skiløperbataljonen Norge tar del i tilbaketrekningen, - og brannene. "Redd Finland" er blitt til "Brenn Finnland".

Og De "minister" Stang, var det ikke så at De skulle reise og stille Dem "skulder ved skulder med våre tapre finske brødre"? Glückliche Reise, - Broder Kain.

TRE INFORMERTE MENN BESØKER KONGSBERG.

Kanonfabrikken ved Kongsberg våpenfabrikk har i den senere tid arbeidet for fullt for "die Wehrmacht". Tyskerenes interesse av driften ved denne fabrikk illustreres best ved det vakthold de hadde etablert. Dette bestod av:

9 uniformerte vakter fra Waffen S.S. Norge, på nazi-vis bevepnet til tennene var konstant på poster rundt på området. 3 vakter fra Waffen S.S. patruljerte stadig området med politihunder. Til all overflodighet var der videre plassert et antall sivile vaktposter inne i bygningen.

Inntil for en uke siden var det "die Wehrmacht" som hadde vaktholdet. Da overtod imidlertid en styrke av "norske" Waffen S.S. ved

overstasjons holdt sjefen for denne styrke en arrogant tilstil som bl.a. hadde følgende kultiverte bemerkning som avslutning: "Vi overtar vaktholdet her etter våre tyske kamerater. Og jeg vil bare si at vi nok skal holde like godt vakt som tyskerne. Så lenge vi står vakt rundt denne fabrikken skal ingen fordømt sabotør, - om han så er Gud eller faen sjøl, - kommer inn her." Natt til søndag 17/9. kom der åpenbart noen inn der. Kl. 2 denne natt lettet nemlig kanonfabrikken etter en eksplosjon som var så kraftig at hele Kongsberg by rystet. Kl. 2.10 og 2.30 fulgte to mindre eksplosjoner. Som følge av disse forsvant et Bofors luftvern batteri og en 15 cm feltkanon sporløst.

Etter første eksplosjon ble de bolde norske Waffen S.S. menn samt den lokale tyske garnisonen grep av viss panikk. De tilbrakte den følgende halvtime med å snuble rundt i mørket og skyte henholdsvis på hverandre, og i luften. Kommandanten på Kongsberg slo øyeblikkelig fast at det dreiet seg om en invasjon.

Neste morgen ankom Gestapo iført sabotasje-eksperter. Etter en kort undersøkelse slo de fast at sabotørene hadde utført en utrolig jobb som ganske enkelt ikke lot seg gjøre. De slo også fast visse ting overfor vaktstyrken fra "norske" Waffen S.S.

Gestapo har for øyeblikket intet spor. De skjønner ikke hva som er skjedd, - bortsett fra at en hel kanonfabrikk er sporløst forsvunnet for dem. Vi kan hjelpe dem litt på vei. Jobben ble utført av tre menn i uniform: Norske Comman-dos.

Resultatet av sabotasjen var over all forventning. Kanonfabrikken er satt ut av spillet, i allfall før denne krigen. Et luftvern batteri Boforskanoner totalt ødelagt. En 15 cm. feltkanon ødelagt. Det er med stoltet vi näterer hjemmefrontens kommunike for 17/9. 44: "En kanonfabrikk totalt ødelagt" Vel blåst.

N O R G E S N Y T T
500 politiske fanger fra Falstad, som var stuet sammen i 17 godsvogner med låste dører, ankom til Oslo fredag. Er det en ny slavetransport til Westfalen som forestår.

Norske kvinner gift med tyskere og tyske kvinner gift med nordmenn var innkalt til de tyske myndigheter torsdag.

N Y H E T E N E S Ø N D A G.
Westfronten. Den nederlandske by Arnhem er sentrum for hele verdens oppmerksomhet. Med spenninng avventer man utfallet av de kamper som raser rundt byen. Den allierte overkommando har gjort et dristig trekk, og forsøker med et slag å sette hele det tyske forsvarssystem i V ut av spiss. Lykkes det ikke den britiske 2. arme å oppnå kontakt med de luftlandsatte tropper ved Arnhem, kan dette forlenge krigen, men oppnåes det kontakt, og de allierte besetter høydragene ved Arnhem, er Siegfriedlinjen utflankert og veien til Ruhr, Tysklands hjerte, og til Berlin

ligger åpen for de allierte. De siste meldinger går ut på at briternes 2. arme har skuffet seg viktige stillinger på sydbrekken av Lek i kampene for å slutte opp om hovedstyrkene av de luftbårne tropper ved Arnhem. Britiske tropper står klar til å sette over Lek, for å fortsette framrykningen mot Arnhem. Den allierte korridor som går nordover gjennom Nederland forbi Eindhoven, Nijmegen og til Lek utvides stadig, og er nesten 30 km bred ved Eindhoven. Et tysk forsøk på å bryte gjennom mellom Eindhoven og Nijmegen skar den britiske tilførselslinje over på et punkt i går, men tyskerne ble drevet tilbake og koridoren er gjenopprettet. Styrkene ved Arnhem fikk lørdag store forsterkninger gjennom luf-ten fra omtrent 1.500 fly. De nye luftbårne trop- per har flere steder fått kontakt med hovedstyrkene. Tyskerne går til angrep på nordbredden av Lek med élitedivisjoner, som er kastet inn i kampen etter direkte ordre fra Hitler. En korres-pondent skriver fra Arnhem: Jeg hører B.B.C. sier vi er hårdt presset. Det er kanskje riktig, men vi presser tyskerne hårdt også. Våre soldater er nettopp kommet tilbake fra et angrep på en tysk stilling. De knuste radioanlegget og kom tilbake med et bilde av Hitler.

Flyangrep. Meget store styrker britiske bombefly angrep Tyskland søndag. Neuss noen få km S for Düsseldorf, og Münster samt Bochum ble angrepet. Tunge bombefly fra Middelhavet angrep industrimål i Sudetenland, jernbanetomter i Østerrike og bruer i NØ-Italia.

Ostfronten. Lørdag ble det meldt at russerne hadde inntatt Estlands hovedstad Tallinn og dermed hadde sikret seg en flåtebasis 200 km V for Kronstadt. Søndag ble det meldt at den røde hær hadde erobret Pernau ved Rigabukten, og derved akskaret tyskernas armegruppe Nord i to. Russerne har gjennomtatt offensiven i retning mot Riga nedover Dvina. Det viktige jernbaneknutepunkt Valmieri er inntatt. De heftige kamper i Varsjava fortsetter, og russerne har satt over Weichsels vestbredd hvor de har oppnådd kontakt med de polske styrker i byen. Lenger S har russerne nådd den ungarske grense på bred front. Sammen med romenske tropper skal de være gått over grensen.

Italia. Styrker fra 5. arme utnytter gjennombruddet i Gothaerlinjen, og tyskerne er nå drevet ut av de fleste av sine stillinger. Futa-passet er inntatt, og styrkene rykker fram mot Bologna. På Adriateravsnittet rykker de allierte videre fram etter inntagelsen av Rimini, og står 7 km N for byen.

Sverige. De svenske territorialfarvann og havnene i Østersjøen er stengt for utenlandske skip fra 27. september. Dette vil si det samme som at den tyske malmtransport i Østersjøen stanses.

Finnland. Finske styrker har gått til aksjon mot tyskerne i Midt-Finnland. Byen Suomisalmi er delvis i finnenes hender. Tyskerne foretar ødeleggelsjer etterhvert som de trekker seg tilbake, og de har arrestert finske embetsmenn.

Danmark. Representanter for de fem ledende danske partier har protestert mot deportasjonen av politiet

FRIIT

LAND

Nr. 78 - 1. årg.

Onsdag, 27. september 1944.

DE OKKUPERTE LANDS "KRIGSBIDRAG".

Fra tid til annen hører vi en del om Tysklands økonomiske utplyndring av vårt land. Den økonomiske belastning er, når det tas hensyn til landets folkemengde og økonomiske bæreevne, større enn i noe annet land, - inklusiv Frankrike. Dette henger sammen med at mengden av besettelsestropper og omfanget av anlegg og andre arbeider for okkupasjonsmakten regning i Norge, på grunn av landets større utstrekning, er relativt større enn i andre land. Dessuten er Norge framfor noe annet land velsignet med rene gresshoppsvermer med sivile tyskere.

Man regner med at det inntil 1. juli i år var hevet ca. 10.000 millioner kroner på den tyske forskuddskonto i Norges Bank. Imidlertid var ikke hele dette beløp forbrukt; i alt stod mellom 500 og 1.000 millioner kroner på folio i Norges Bank eller lå som sedler i tyske kasser. Forsiktig regnet var således Norges bidrag til Tysklands krigsforsel inntil 1. juli 9.000 millioner kroner eller 5.300 millioner Mark.

De fleste andre lands bidrag til Tyskland er av dobbelt natur. For det første består de av de alminnelige okkupasjonskostninger og for det annet av det underskudd på tyske leveranser som oppstår i deres varebytte med Tyskland. I de fleste tilfeller er resultatet nemlig en svær tysk gjeld til vedkommende land. På grunn av særlige forhold har Norge en mindre varegjeld til Tyskland og står således i en motsatt situasjon.

Handelspolitisk er Frankrike blitt værst plyndret. Tysklands clearinggjeld til Frankrike, oppstått vel overskudd av frank eksport til Tyskland, var ved utgangen av 1943 anslått til 5.000 millioner Mark. I samme år alene sket gjelden med ca. 2.500 millioner Mark. Etter Frankrike er Belgia Tysklands største clearingkreditor, idet Belgias eksportoverskudd ved utgangen av 1943 var vokset til 3.845 millioner Mark. Nederland kommer ikke langt etter; det har måttet avgive veldige mengder landbruksprodukter, stenkull o.s.v. Danmark har inntil dags dato et overskudd på sin clearingkonto med Tyskland på 2.300 millioner danske kroner. - 1.200 millioner Mark. Dette er beløp som man i de forskjellige kreditorland foreløpig anser som tapt, og som i all fall aldri vil bli oppgjort på annen måte enn gjennom langsiktige vareleveranser. Romania, Ungarn og Bulgaria har også måttet bøte dyrt for sine tyske forbindelser under krigen.

For å få konvertert denne clearinggjeld har de tyske finansmyndigheter i den siste tid bekjeftiget seg med tanken om å oppta et lån hos

de okkuperte land. Det vil selvsagt lett la seg gjøre å patvinge de utplyndrede land langsiktige tyske statspapirer, - men det ser ut som om de må skynde seg hvis de skal få gjort opp for seg i tide.

Handelsforbindelsene med Tyskland har for de fleste lands vedkommende kostet atskillig mindre enn besøket av tyske tropper. Selve okkupasjonsomkostningene overstiger således langt clearinggjelden. I 1943 andro Frankrikes okkupasjonsomkostninger til 10.000 - 11.000 millioner Mark. Norges underholdsbidrag til tyskerne var i samme år 1.500 millioner Mark, Belgias var 1.600 - 1.700 millioner Mark, Nederlands 2.000 millioner og Danmarks 450 - 500 millioner Mark.

Til slutt skal vi referere et overslag som viser at de europeiske land ifjor var gjenstand for en samlet utplyndring på ca. 25.000 millioner Mark i okkupasjonskostninger og handalsoverskudd. For hele krigstiden inntil utløpet av 1943 anslås beløpet til 75 milliarder Mark og for øyeblikket er beløpet kommet opp i nærmere 90 milliarder.

Etter forrige verdenskrig betalte Tyskland knapt 10 milliarder Mark i kontanter og naturaler som erstatninger i henhold til Versailles-traktaten. Etter disse ytelsjer fikket verdensfinansen i den grad medlidenhet med Tyskland at det fikk låne det flerdobbelte beløp. - Og det er ikke betalt tilbake.

N E D E R L A N D.

Siden invasjonen i Normandie har de nederlandske patrioter sket sin virksomhet. Overfallene på tyskere, nederlandske nazister og sympatisører er blitt stadig flere, og tyskerne har på sin side gått til strengere represalier. - De to største underjordiske avisene i Nederland "Vrij Nederland" og "Het Parool" har nylig sendt ut et manifest som har fått meget stor utbredelse. I manifestet heter det bl.a.: Alle nederlendere plikter å adlyde ordre fra sin regjering, støtte sabotsører og hjelpe alle som kjemper underjordisk. All svartebørshandel fordømmes når den foregår for fortjenestens skyld og når den ikke fremmer folkets kamp mot tysk plyndring og tvangsexport. Under overgangsperioden etter befrielsen kreves også absolutt lydighet overfor ordre fra regjeringen og den allierte overkommando. Alle forredere og de som har samarbeidet med tyskerne straffes strengt, men uorganiserte masseaksjoner fordømmes. Befolkingen avviser en hver form for diktatur og den ungåelige beleirings-tilstand må ikke være lengre enn høyst nødvendig. Etter befrielsen må det skapes en organisasjon

som gir uttrykk for folkets vilje, og det kreves at det blir tatt fullt hensyn til dem som har arbeidet illegalt. Pressefrihet må gjenopprettes, og aviser som har stilt seg til disposisjon for okkupasjonsmakten, forbys. En av de første plikter som påligger staten, er å påse at alle nederlandske arbeidere får vende tilbake til hjemlandet. En offisiell kommisjon skal sørge for at de rettmessige eiere får tilbake både løsøre og fast eiendom som er tatt fra dem.

M O R G E S N Y T T.

Søndag ble lensmannen i Sem skutt av to mann. Statspolitikonstabler Mathisen ble mandag morgen kl. 8 skutt i Tåsenveien. -

Statspolitiet og NS foretar til stadighet rassiaer rundt om i byen. Tirsdag morgen ble Sagene hjemsøkt.

Majorstustrøket patruljeres nå hver morgen mellom kl. 8 - 9 av bevepnede NS-avdelinger. -

N Y H E T E N E T I R S D A G.

Vestfronten. Atter en gang har Montgomery vist seg å være sine tyske motstandere totalt overlegen. En av de dristigste operasjoner i krishistorien ble lykkelig gjennomført natt til mandag idet tropper fra 2. britiske arme gikk over Lek, Rhinens nordre forgrening, og fornøyd seg med de luftlandsatte tropper ved Arnhem. I åtte dager har disse tapre menn holdt stand mot fire tyske elitedivisjoner. I London uttrykkes begeistringen best ved følgende ord: "Møter De en soldat som kjempet ved Arnhem, så ta av Dem hatten og by ham på en drink." En snarvei til seieren er vundet. Forsterkningene strømmer nå fram til de trette og slitne soldater. Med et slag har Montgomery forvandlet krigssituasjonen; en korridor strekker seg gjennom Nederland fram til Arnhem tvers over Rhindeltaet. Et støt mot V vil avskjære de tyske styrker i det vestlige Nederland, deres eneste retrettvei blir overliken ved munningen av Zuiderjøen og samtidig vil truslen mot korridorens vestre flanke elimineres. Et støt mot Ø over Issjel, den siste elv før tyskegrensen og Ruhr, vil sette hele Siegfriedlinjen ut av spill og legge veien til Berlin åpen. Betydningen av de alliertes operasjoner i Nederland belyses av det opprop som mandag ble sendt ut av den allierte ledelse til de utenlandske arbeidere i Tyskland om å gå til aksjon. Eisenhower ville ikke sendt ut dette opprop uten å ha overveiet tidspunktet nøyne; etter all sannsynlighet er nå tiden inne for hans arme til å bryte den stillingskrig som en stund har foregått langs Siegfriedlinjen, og begynne marsjen inn i Tyskland. - Helenerne benyttet seg av en krigslist for å få trehesten innen for Trojasmurer. De allierte behøver ikke gjøre seg samme besvær med Tyskland. Nazistene har selv sørget for at det befinner seg 12 millioner fiendtlig-sinnede utlendinger i Tyskland. I oppropet til de utenlandske arbeiderne heter det at tiden for handling er kommet. De utenlandske arbeidernes organiserte celler skal gå til aksjon overens-

stemmenle med de planer som er lagt på forhånd. De som ikke tilhører noen celle oppfordres til å gå "under jorden". Budskapet slutter: "Husk at Gestapo frykter 12 millioner utenlandske arbeidere, som ved å handle kan beseire Det tredje rikes skjebne." - Allierte fly har sluppet ned sabotasjemidler til de utenlandske arbeidere over hele Vest-Tyskland. De arbeidere som finner disse må lese instruksjonen og lære den utenatt. De siste meldinger fra Nederland sier at kampene fortsetter rundt Arnhem, og at tyskerne graver seg ned langs nedre Rhinen og langs Maas. Tyskerne har tatt Elst på hovedveien mellom Arnhem og Nijmegen, men de allierte fører fram forsyningene på sideveiene forbi Elst. Ved Arnhem kjempør de allierte styrker, som har utvidet korridorens ende, hårdt mot langt større tyske styrker. De britiske tropper har god framgang og utvider stadig kilen som fører fram til Arnhem. Andre allierte styrker rykker fram mot Antwerpen-Turnhaut-kanalen; Turnhaut er inntatt. Mellom Aachen og Køln har 1. amerikanske arme innledet et voldsomt artilleribombardement av de tyske stillinger. Lenger S har 3. amerikanske arme slått tilbake et tysk angrep Ø for Nancy. I Vogesen har de nådd et punkt 15 km NV for Belfort. Britiske fly har angrøpet 20 tyske evakueringsskip ved Den Helder på den nederlandske kyst. 10 av skipene ble satt i brand og andre skadet. Kanadiske tropper er trengt gjennom de ytre forsvarsverker ved Calais.

Flyangrep. Mandag angrep 1.200 amerikanske bombefly mål i Frankfurt, Ludwigshafen og Koblenz. Ostfronten. I Estland er all organisiert tysk motstand opphørt, og restene av de tyske divisjoner har karret seg over til Dags og Øsel, som nå bevoktes av den russiske østersjøflåte. I Latvia er tre nye divisjoner satt inn for å hjelpe de opprevne tyske avdelinger i retteten mot Riga. I Varsjava står de polske tropper stedig i forbindelse med russerne. Churchill ga i dag i Underhuset uttrykk for sin begeistring for den polske hær og den polske befolkning. Det ungarske telegrambyrå meldet i dag at de russiske armeer har nådd fram til det store ungarske sletteland.

Italia. 8. armé har gått over den historiske Rubicon, og har nådd 10 km N for Rimini. 5. armé fortsetter framrykningen fra den knuste Gothenlinje og har nådd 18 km fra veien mellom Bologna og Rimini.

London. Den britiske regjering har offentliggjort en plan for sosialtrygd. Planen bygger i det vesentligste på Beveridge-planen. Churchill er kommet tilbake til England fra Amerika og vil torsdag redegjøre for krigssituasjonen.

Sverige. Den svenske konge har sendt et lykkesnillingstelegram til den belgiske prinsregent Charles.

Østen. Japanerne har trukket flåten bort fra Filippinene.

Danmark. Tyskerne i Danmark driver nå klappjakt på ca. 6.000 danske politifolk som kom unna da resten ble arrestert.

FRITT.

LAND

Nr. 79 - 1. årg.

UKEOVERSIKT.

Før første gang siden invasjonen ble satt i verk har de allierte styrker hatt et tilbakeslag, idet den 1. britiske luftlandedivisjon har måttet trekkes tilbake fra Arnhem-området til sør-siden av Lek. Mens luftlandingsoperasjonene lyktes ved Eindhoven og Nijmegen, takket være øver-raskelsesmomentet, fikk tyskerne ved Arnhem tid på seg til å trekke reserver sammen, og da flyværet var meget dårlig i flere dager og 2. britiske armes angrepsspisser var utmattet etter de store framstøt ved midten av måneden, lyktes det ikke de regulære markstyrker å oppnå varig kontakt med luftlandingsdivisjonen.

Utfallet av operasjonen er naturligvis en skuffelse, men skal man vurdere den korrekt, må den følles inn i den større strategiske sammenheng. Den tyske seier er lokalt begrenset og betyr ikke mer enn at man har kunnet hindre de allierte i å skyte en gjennomvei til målet - Ruhr og Rhindalen forsvrig - ved en dristig omgående bevegelse i nordflanken. Og luftlandedivisjonens innsats har ikke vært forgjeves; idet den har trukket på seg elitestyrkene blant de tyske reserver, har de britiske styrker lengre sør kunnet stabilisere den korrider de har tilkjempet seg over Eindhoven til Nijmegen, og utgjør nå en alvorlig flanketrusseI for de tyske styrker vestenfor. Noen operasjon av stort format var foretagendet ved Arnhem heller ikke, idet innsatsen bare var en divisjon. Den var et meget interessant operativt eksperiment og kunne fått stor betydning om den var lykkes, men uhellét vil nøpe gripe forstyrrende inn i hovedoperasjonene.

Situasjonen på vestfronten forsvrig kan karakteriseres som et oppslitningsslag langs Siegfriedlinjen fra den nederlandske grense til Luxembourg. Tyskerne som forsvarer sin siste store skanse i vest, kaster inn alle sine tilgjengelige styrker for å holde motstanderen i sjakk, men de alliertes overlegenhet i tropper og materiell vil utvilsomt ganske snart gjøre seg gjeldende og framvinge et gjennombrudd i den éne eller den annen sektor.

I Italia er Gothenburgs siste rester gjennombrutt med erobringens av Rimini og på 8. britiske armes front ved Adriaterhavskysten og 5. amerikanske armes framrykning mot Bologna. Om ikke lenge vil de allierte kunne utvikle sine mekaniserte styrker på Poletten, hvor tyskerne ikke har noen naturlige forsvarslinjer å støtte seg til, så man kan igjen vente mer tempo i operasjonene.

Russerne er på god vei til endelig å likvide de tyske styrker i Baltikum. Helle Estland er

Fredag, 29. september 1944.

renset og Riga står for fall. Offensiven har i de siste dager gått fram med store stormskritt, i nord støttet av den russiske flåte, hvis fangenskap i det indre av finskebukta nå er brutt. Det kan også noteres framgang ved Värsjava hvor russerne har gått over Weichsel, og i området ved Afad, nær den gamle ungarske grense, hvor de russiske styrker nå truer med å rulle inn over den ungarske lavslette som ikke bryr på noen naturhindringer for en mekanisert armé.

Auftkriegen fortsetter og er - bortsett fra operasjonene i forbindelse med luftlandsettingen ved Arnhem - særlig koncentrert om de tyske oppmarsjområder og forsyningslinjer bak Siegfriedlinjen. Når været har vært günstig, har angrepene hatt en voldsom tyngde.

I det fjerne Østen ser det ut som om amerikanerne etter landgangen på Jap og Palau treffer de siste forberedelser før invasjonen av Filippinene. Øygruppen er utsatt for et intenst oppryknings-bombardement, bl.a. et heftig angrep mot Manila hvor japanernes tap både i skip og fly var meget følelige, og det latte til å deres flåte heller ikke her akter å i øvre slag; mellomgårene går ut på at den forlater filippinske farvann, noe som sikret i første rekke skyldes den totale amerikanske overlegenhet i luften.

ENGLISH SOCIAL PLAN.

Reuters politiske korrespondent skriver 25. september: "Et britisk seierssharter for sosial trygd for rike og fattige fra fødsel til døden ble offentliggjort mandag."

Det dreier seg om en sosialplan som stort sett bygger på den meget omtalte Beveridgeplan. Ifølge planen kommer omkostningene til sosialtrygd å beløpe seg til 650 millioner Pund om året, og hver eneste person i Storbritannia vil få nyte en rekke fordeler. Planen krever at utgiftene, på samme måte som krigsomkostningene deles av alle. Utgiftene på 650 millioner Pund medfører en økning av det nævnevnte budsjettet for sosial velferd på 250 millioner Pund.

Hovedbestemmelsene går ut på: Familieunderstøttelse for alle, stigende med barneantallet. Fri legehjelp. Arbeidsunderstøttelse. Alderdoms-pension, dobbelt av den nævnevnte. Enkepension. Mødreunderstøttelse. Begravelseshjelp. Understøttelse av foreldrelebne barn. Barneunderstøttelsen fortsetter til barnets 16. leveår. I planen framtrer også forslag om utdannelsesunderstøttelse for arbeidsløse.

Planen tar sikte på utvidelse etter hvert og omkostningene i år 1975 er beregnet til 831 mil-

lioner. Samme år beregnes statens andel av omkostningene å oppgå til 67 prosent. Den britiske regjering har til hensikt å skape et sosialforsikringsdepartement som skal sette planen i utførelse.

Annен del av planen som behandler understøttelse for arbeidsinvaliditet ble offentliggjort torsdag. Understøttelsen for arbeidsskader er ikke basert på tapt arbeidsfortjeneste, men på hva vedkommende må ha for å kunne leve skikkelig. Ved full invaliditet kan man oppnå en understøttelse på over 60 sh. i uken. Omkostningene ved understøttelse for arbeidsskader er beregnet til 23 millioner Pund første året.

N Y H E T E N E T O R S D A G.

Churchill talte torsdag formiddag i Underhuset. Han begynte med å trekke en sammenligning mellom situasjonen nå og da han talte for syv uker siden. Som ved et trylleslag var ikke bare Paris, men nesten hele Frankrike, Belgia og store deler av Nederland befritt. Etter fire års grusonhet er tyskerne slått på flukt. De har hatt 400.000 drepte og høymot en halv million fanger. Det er sannsynlig at 200.000 mann ikke vil slippe ut av de befestede stillinger på Nederlands kyst. Alt skyldes slaget i Normandie, som har vært det mest avgjørende i hele krigen. Det kaos som ble forårsaket bak fiendens linjer var ubeskrivelig. Det som rammet oss i 1940 er som intet å regne mot dette. Han berømmede amerikanerne for deres storslagne omgående bevegelses som vil bli stående i krigshistorien som monster på hva der kan oppnås ved å ta risikoer. Han var stolt over at britiske og kanadiske tropper også har fått anledning til å vise at de kan føre en rask framrykning. Han snakket deretter om den 1. luftbårne divisjon og sa at dåden ved Arnhem ville inspirere ungdommen i kommende slekter. Tapene er store, men ofrene har ikke vært forgjeves. Truppene har sinket fienden slik at bruer av avgjørende betydning er bevart, og vi er sikret et bruhode over den viktigste del av Rhinen ved Nijmegen. Om kort tid vil alle havner fra den spanske grense til Hook vän Holland være i vår besiddelse. Om Italia så han at general Alexander nå har nådd fram til Posletten, og det vil nå falle lettere å få Kesselrings arme ødelagt eller slått på flukt. En jødisk brigade deltar i kampene i Italia, og intet kan være naturligere enn at jødene får delta i kamper mot nazistene som har oppført seg så skjendig mot deres rase. De vil ikke bare delta i kampene, men også i okkupasjonen. Churchill talte så om oppbygningen av hæren i Frankrike. I det første døgn ble en 1/4 million mann landsatt, i de første dager i alt 1 million og armen består nå av mellom 2 og 3 millioner mann. Vår arme er utstyrt med de mest fullkomne våpen og alt det beste utstyr som kan skaffes. Den er overordentlig kraftig støttet av artilleri og mekaniserte våpen. De amerikanske tropper kan gå i ilden straks de kommer i land, og de kan mer enn måle seg med de tyske

veteraner som nok kan kjempe som desperate en stund, men er temmelig slitte. Storbritania har 2/5 av tropene på vestfronten og har hatt 90.000 mann drepte, sårete og savnede, mens det amerikanske tap har vært 145.000 mann. Det er de ofre som den engelsktalende verden hittil har betalt for befrielsen av Frankrike. Tar man fronten i vest og Italia sammen har Storbritania omtrent samme antall styrker som Amerika. Det er umulig å måle hva de russiske ofre har betydd. Stalin har nylig omtalt kampene i vest med en så varm beundring at det var Churchill kjært å minne om at russerne var slått og binder en langt større armé enn arméen i vest. Russerne bærer hovedbyrden av krigen til lands. Om krigen i det fjerne Østen uttalte Churchill at amerikanerne nå sender større forsyninger til China luftveien enn det noen gang har vært sendt Burmavegen. India har i de siste 80 år vært forsøkt for krigen i en større utstrekning enn noe lignende territorium. Den britiske 14. arme har tapt 40.000 mann og ikke mindre enn 232.000 er blitt syke i jungelen. Krigen mot Japan vil bli ført videre med den største kraft. La oss ikke glømme at vi står i stor gjeld til tyskerne for deres dumheter. Jeg har aldri kunnet fordra sammenligninger mellom Napoleon og Hitler. Jeg har alltid betraktet det som en fornærrelse mot Napoleon. En viss parallellitet foreligger dog. Ingen av dem hadde det temperamentet å kunne oppgi den minste strimmeljord som krigslykken hadde spilt dem i hendene. Det har lykkes Hitler å spre sine armeer over et så stort område at han nå mangler evnen til å kunne koncentrere sine styrker om sluttkampen. Når regnskapet er avsluttet vil han ha mistet over 1 million mann. Store armeer vil antagelig bli avskåret i randstatene, Finnland, Norge og Balkanlandene. 27 divisjoner har deltatt i kampene i Italia og mange av dem vil ikke kunne sendes opp til Østerrike før å delta i forsvarer av das Vaterland. En slik sløsing med kraft har verden aldri sett, og dette er den viktigste grunn til Tysklands nær forestående ruin. Den 20. juli takket Hitler forsynet for sin redning. Fra et militært synspunkt kan jeg være enig. Det ville ha vært et stort uhell om vi ikke kunne bli forundt under kampenes avsluttende fase å ha med oss et så betydelig bidrag som et militært geni, korporal Schickelgruber, har ytet til vår seier. Meget kyndige menn har hatt godt håp om at krigen vil være over ved utgangen av 1944, men ingen og slett ikke jeg, kan garantere at vi ikke også behøve flere måneder av 1945. Resten av talen, som i all vesentlighet var en politisk oversikt, vil bli nærmere omtalt mandag. Vestfronten. Britene har utvidet sitt brufeste langs sydbrekken av nedre Rhinen ovenfor Nijmegen. For kilen har de rykket fram 35 km i retning av Hertogenbosch. I Ø er det kamper over et vidstrakt område langs elven Maas. Kanadierne står 1 km fra havnen i Calais. Ostfronten. Ungarsk kringkasting melder at russene har tatt to byer i Ungarn. Russiske tropper kan nå se Riga. Italia. Bellaria inntatt.